

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตาม
พระพุทธรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ

26 ส.ย. 2524

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

ปริญญาานิพนธ์

ของ

สันศักดิ์ สิ้นธุพันธ์ประทุม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ตุลาคม 2523

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตาม
พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา
ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ

บทคัดย่อ

ของ

สันทัด สิ้นรุพันธ์ประทุม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษากามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ตุลาคม 2523

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบความรู้ ความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2522 จำนวน 571 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาศีลธรรม แบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ส่วนความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างที่แยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) เช่นเดียวกัน

การเปรียบเทียบความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ มีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ส่วนการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน แต่การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$)

นักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ มีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน แต่การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ส่วนในจังหวัดชัยภูมิพบว่าไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF INTERRELATIONSHIPS AMONG KNOWLEDGE,
BELIEFS AND PRACTICES IN BUDDHISM OF
MATHAYOM SUKSA FOUR STUDENTS UNDER
THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION
IN BANGKOK AND CHAIYAPHUM

AN ABSTRACT

BY

SANTHAT SINTHUPANPRATUM

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree
at Srinakharinwirot University

October, 1980

The purposes of this study were to find the interrelationships and the comparisons of knowledge, beliefs and practices in Buddhism. Five hundred and seventy one students in Mathayom Suksa Four from the schools under the department of General Education in Bangkok and Chaiyaphum were randomly drawn, a questionnaire and a test were used as instruments to collect the data.

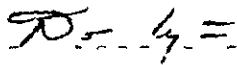
The results of this study are as follow .

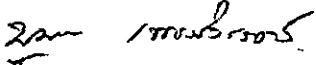
1. There were significantly correlation among knowledge, beliefs and practices in Buddhism at .01 level.
2. The knowledge and beliefs in Buddhism were also related to the practices showing a level of significance at .01 level for the sample categorized by school location, sex, academic achievement and parents economic status.
3. The students in Bangkok and Chaiyaphum showed significantly difference in only their knowledge and beliefs in Buddhism at .01 level.
4. Boys and girls had no difference in their knowledge and beliefs in Buddhism but there were significantly difference in the practices at .01 level.
5. The students of different academic achievement showed significantly difference in their knowledge, beliefs and practices in Buddhism at .01 level.
6. The students (living in Bangkok or Chaiyaphum), whose parents have different economic status, had no difference in their knowledge and beliefs in Buddhism, while there were significant difference in the practices at .05 level for those who live in Bangkok.

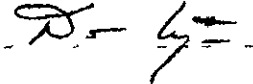
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและกรรมการสอบ ได้พิจารณา
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

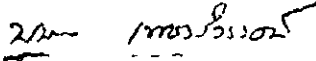
คณะกรรมการควบคุม


คณะกรรมการสอบ

 ประธาน
(ผศ. ดร. สวนา พรพงษ์กุล)

 กรรมการ
พศ. กร เพชรวิวรรณ)

 ประธาน

 กรรมการ

 กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยการช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวณา พรพัฒน์กุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษกร เพชรวิวรรธน์
ผู้เขียนขอกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ สัตยผลวี และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วิชัย ทิสสระ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่งแก่ผู้เขียน

ขอขอบคุณคณะครู อาจารย์ ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเพื่อน ๆ น้อง ๆ
ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย และให้ความช่วยเหลือใน
ทุก ๆ ด้านอย่างดียิ่ง

สันหัตถ์ สิ้นสุดพันธ์ประทุม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำนำ	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
สมมติฐานของการวิจัย	26
2 วิธีดำเนินการ	29
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
4 สรุป อภิปรายผลและขอเสนอแนะ	70
ความมุ่งหมายของการวิจัย	70
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71

บทที่		หน้า
4	อภิปรายผล	74
	ขอเสนอแนะ	82
	บรรณานุกรม	84
	ภาคผนวก	89

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า	
1	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน และเพศ	30
2	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อและการ ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	42
3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัว เกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร	43
4	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร	44
5	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์และสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัว เกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ	45
6	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ	46
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัว เกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนชาย	46
8	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนชาย	47
9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์และสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัว เกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนหญิง	48
10	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนหญิง	49
11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์และสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของตัว เกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง	49

12	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	50
13	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	51
14	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	52
15	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง	53
16	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง	54
17	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	55
18	ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	56
19	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ	57
20	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร	57

21	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงใน จังหวัดชัยภูมิ	58
22	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	58
23	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	59
24	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่ บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดา มารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	60
25	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	61
26	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความ เชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ	61
27	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงใน กรุงเทพมหานคร	62
28	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงใน จังหวัดชัยภูมิ	62

29	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	63
30	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	63
31	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดา มารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	64
32	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือ ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	64
33	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพ มหานคร และจังหวัดชัยภูมิ	65
34	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและ นักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร	65
35	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการ ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิ	66

36	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร มหานครที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ	66
37	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	67
38	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร มหานครที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	68
39	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และ บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	69

บทนำ

คำนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะเร่งรัดพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม แต่การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปด้วยปริมาณและคุณภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะต่าง ๆ ของประชากรในประเทศนั้นเป็นอันดับแรก ฉะนั้นการพัฒนาบุคคลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 1)

การพัฒนาบุคคลนั้นก็ถือการเสริมสร้างคุณภาพให้แก่ประชากร ทั้งทางด้านประสิทธิภาพในการทำงาน และการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ถ้าประชากรมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีดังกล่าวแล้ว ย่อมมีส่วนเอื้อที่จะทำให้อการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการที่จะปลูกฝังให้ประชากรมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีนั้น พระพุทธศาสนา ก็เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาจิตใจ และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ประชากร เพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้นมุ่งสอนให้คนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี คนไทยกับพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์แนบแน่นกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คนไทยนับถือพระพุทธศาสนาในราวพุทธศักราช 612 สมัยอาณาจักรอโยธยา (พื้นดอกบัว 2521 : 3) กล่าวคือคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาตั้งแต่อยู่ในประเทศจีนเรื่อยมาจนถึงขณะนี้ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อคนไทยอย่างใหญ่หลวง

อย่างไรก็ตาม แม้วาคนไทยส่วนมากจะนับถือพระพุทธศาสนา แต่มักไม่ค่อยได้คำนึงว่าพระพุทธศาสนามีลักษณะอย่างไร มีความมุ่งหมายอย่างไร และมีรายละเอียดที่จะแยกแยะได้อย่างไรบ้าง ส่วนใหญ่นับถือกันเพราะเหตุว่าบิดามารดาเคยนับถือกันมาแต่ก่อน มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาต่อเนื่องกันมา โดยที่ไม่ได้พิจารณาพระพุทธศาสนาตามที่พระพุทธศาสนาสอนให้พิจารณาถึงสิ่งที่อยู่รอบตัว (ทีกฤษดิ์ ปราโมช 2514 : 17) เมื่อไม่ได้พิจารณาและไม่ใคร่รู้จักอย่างแท้จริง ก็มักจะใช้พระพุทธศาสนาในทางที่ผิดบ่อย ๆ

เมื่อใช้ในทางที่ผิดก็มักจะนึกต่อไปว่า พระพุทธศาสนานี้แก้ปัญหาอะไรไม่ได้ หรือเป็นที่พึ่งแก่คนและคนอื่นไม่ได้ ทำให้จิตใจห่างศาสนาออกไป เป็นเหตุทำให้คนทุกวันนี้มีความเร่าร้อน กระวนกระวายใจ ยิ่งคนทำตนให้ห่างศาสนาออกไปมากขึ้นเพียงไร ความเลื่อมใสศรัทธาก็จะมีมากขึ้นเพียงนั้น ~~X~~ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีการประกอบอาชีพกรรมด้วยวิธีใหม่ ๆ และโหดร้ายทารุณซึ่งไม่เคยมีปรากฏในคนไทยรุ่นก่อน ความเลื่อมใสศรัทธามีมากขึ้นในบุคคลทุกประเภท ทุกอาชีพ ทุกวัย โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่น ซึ่งมีการกระทำผิดหรือประพฤติน่ากลัวในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ขาดความเคารพเชื่อฟัง ขาดความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ ปู่ป้าครอบครัว หรือผู้มีพระคุณ ขาดระเบียบวินัยที่ดี ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม (สถาพร มาลีเวชรพงศ์ 2516 : 3)

⊙ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากความเลื่อมใสศรัทธาของเยาวชนเราในปัจจุบัน และสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เยาวชนของเราเลื่อมใสศรัทธา อาจจะเป็นเนื่องมาจากความบกพร่องในการสอนวิชาศีลธรรมให้แก่เยาวชน เป็นที่น่าสงสัยว่าสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มีการเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านั้นหรือไม่ วิชาศีลธรรมจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้นำเอาหลักธรรมที่ครูสอนไปปฏิบัติจริง การนับถือพระพุทธศาสนาจะไม่ก่อให้เกิดผลดีอะไรเลยถ้าเราไม่สามารถปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน (ราชกฤษณ์ 2519 : 38) ดังที่ พุสตี โยธินทวิ (พุสตี โยธินทวิ 2501 : 64) ได้เสนอแนะในการวิจัยโดยให้ครูผู้สอนศีลธรรมยึดหลักที่จะให้นักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้ในชีวิตประจำวัน มากกว่าที่จะให้นักเรียนท่องจำจากตำราเพื่อสอบอย่างเดียว หน้าที่ของครูซึ่งจะขาดเสียมิได้เลยคือหน้าที่ในการที่จะช่วยปลูกฝังและพัฒนาจิตใจให้ผู้เรียนมีคุณธรรมประจำใจ มีศีลธรรมจรรยา ตลอดจนมีความประพฤติที่ดีงาม สามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการเป็นพลเมืองดี มีวัฒนธรรม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลประเภทต่าง ๆ ในสังคมด้วยดี ทั้งนี้เพราะถือหลักจากความจริงที่ว่า ผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญทางวิชาการแต่เพียงด้านเดียว แต่ขาดคุณธรรมเป็นเรื่องยึดเหนี่ยวแล้วก็จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ยากมาก ฉะนั้นการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นครูทุกคนที่สอนทุกวิชาจึงควรมีส่วนรับผิดชอบในหน้าที่ดังกล่าวนี้ด้วย และการที่ครูจะสอนให้

นักเรียนเป็นผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว ครูจำเป็นต้องให้เขาเข้าใจในศาสนาว่าศาสนาคืออะไร เขาจะนับถือศาสนาไปทำไม และเขาจะนำศาสนาไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างไร ดังเช่น ตรงรัชฎ์ ฤๅษณาวิณ (ตรงรัชฎ์ ฤๅษณาวิณ 2508 : 23) ได้เสนอแนะไว้ว่าการสอน ศีลธรรมแยกได้เป็นสองหลักใหญ่ คือ สอนศีลธรรมเพื่อพุทธิศึกษาที่สอนให้รู้ และสอนศีลธรรม เพื่อจรรยาศึกษาที่สอนให้ปฏิบัติได้ ถ้าหากนักเรียนเข้าใจในเรื่องนี้ เขาก็ยอมเต็มใจที่จะ ประพฤติตามหลักศาสนา เมื่อเขาปฏิบัติตามหลักศาสนา ศีลธรรมก็จะดีขึ้น เมื่อคนทั้งหลายมี ศีลธรรมสังคมและประเทศชาติก็จะมีความสุข และถ้าพลโลกยึดมั่นในศีลธรรม โลกก็จะประสบ แต่สันติสุข

ดังนั้นการที่จะสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นระดับกลางที่สืบเนื่องมาจากระดับประถมศึกษา และเป็นพื้นฐาน ที่จะเตรียมนักเรียนให้เข้าสู่ระดับอุดมศึกษาหรืออาชีพศึกษานั้น ครูจะต้องสอนโดยเน้นให้ มีการปฏิบัติจริง ~~X~~ ดังเช่นคำเสนอแนะในรายงานผลการวิจัยของราตี ทองสวัสดิ์ (ราตี ทองสวัสดิ์ 2503 : 85) และ เพ็ญจันทร์ ภูประเสริฐ (เพ็ญจันทร์ ภูประเสริฐ 2513 : 115) ที่ให้ครูมีวิธีการอบรมและสั่งสอนที่จะทำให้ผู้เรียนประพฤติตาม และได้ นำ สิ่งที่ได้เรียนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ท่านพุทธทาสภิกขุได้กล่าวไว้ว่า ตัวแห่งพระพุทธ ศาสนานั้น คือตัวการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนานั้นเอง (พุทธทาสภิกขุ 2516 : 282) ~~X~~ การที่จะปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็กมิใช่จะทำด้วยการอ่าน การบอกด้วยวาจา และการ ใ้ท่องจำเท่านั้น ครูจะต้องเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ทำอย่างไรผู้เรียนจึงจะเข้าใจ หลักอันแท้จริงของพระพุทธศาสนา และนำมาปฏิบัติให้ไดผล อันจะเป็นผลให้สภาพสังคมดีขึ้น กว่าที่เป็นอยู่ ผู้วิจัยคาดว่า การเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในปัจจุบันครูผู้สอนมุ่งแต่สอน แต่ภาคทฤษฎีมากเกินไป โดยไม่ค่อยคำนึงถึงการปฏิบัติตาม จึงต้องการวิจัยเพื่อที่จะทราบ ว่า ความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะสัมพันธ์กับการปฏิบัติจริงหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทาง ในการแก้ไขปรับปรุงวิธีการสอนวิชาพุทธศาสนาให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาว่าความรู้ ความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือไม่
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ โดยแยกตาม สถานที่ตั้งของโรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลของการศึกษาจะทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีความรู้ในพระพุทธศาสนา จะมีความเชื่อและปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านั้นหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนที่ศีลธรรมปรับปรุงวิธีการสอนของตนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของวิชา
2. ผลของการศึกษาจะทำให้ทราบว่า นักเรียนที่มีสภาพแวดล้อม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน จะมีความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรวิธีสอนและประเมินผลวิชาศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2522
2. ตัวแปรต่าง ๆ ที่จะศึกษา

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

- ตัวแปรต้นได้แก่การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
- ตัวพยากรณ์ตัวที่ 1 ได้แก่ความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ตัวพยากรณ์ตัวที่ 2 ได้แก่ความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

2.1 ตัวแปรอิสระได้แก่

2.1.1 สถานที่ตั้งของโรงเรียน

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร
- โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ

2.1.2 เพศ แบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ

- เพศชาย
- เพศหญิง

2.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2.1.4 สถานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง
- กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความรู้ในพระพุทธศาสนา

2.2.2 ความเชื่อในพระพุทธศาสนา

2.2.3 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

+ กำนียนามศัพท์เฉพาะ

1. ความรู้ หมายถึง คุณสมบัตินในการจำและเข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งมีเนื้อหาไม่เกินหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสามารถทดสอบได้ด้วยการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

2. ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกเห็นด้วยกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งมีเนื้อหาไม่เกินหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยการใช้แบบสอบถามวัดทัศนคติ

3. การปฏิบัติตาม หมายถึง การลงมือกระทำตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งมีเนื้อหาไม่เกินหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยการใช้แบบสอบถามวัดพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก

4. พระพุทธศาสนา หมายถึง หลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่มีเนื้อหาไม่เกินหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2522 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขอบข่ายของการศึกษาค้นคว้าวิจัยถือเอาผลสอบปลายเทอมที่ 1 ของนักเรียนในปีการศึกษา 2522 ซึ่งแบ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนเรียงจากมากไปหาน้อย แล้วตัดเอา 27% บน และ 27% ล่าง เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง

27% บน เป็นตัวแทนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

27% ล่าง เป็นตัวแทนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

7. ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยใช้เกณฑ์การแบ่งรายได้ของการเกษตรแห่งชาติ พ.ศ. 2516 ซึ่งตั้งเกณฑ์ในการจัดดังนี้

7.1 ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 4,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

7.2 กรอบครวัที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง กรอบครวัที่มีรายได้น้อยไม่เกิน 1,500 บาทต่อเดือน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สมเด็จพระธีรญาณมุนี 2517 : 39 - 45) ได้ให้ อรรถาธิบายเกี่ยวกับความประเสริฐแห่งพุทธศาสนา 10 ประการ ดังนี้

1. พระพุทธศาสนาไม่ถือชั้นวรรณะ และไม่ถือว่าความร่ำรวยเป็นเรื่องสำคัญ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า คนเราไม่คิหรือขี้เพราะวรรณะหรือสถานะในสังคม ความจริงนั้น คนเราจะคิหรือขี้เพราะกรรม (การกระทำ) ของเราเอง การถือชั้นวรรณะจัดเกินไป อาจทำลายล้างความสามัคคี ความเป็นกลุ่มก้อน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของหมู่คณะ หรือของชาติได้ และอาจเห็นยวรัฐ ประเทศชาติไว้มิไถ่กาวหนา

2. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความเมตตากรุณา และความไม่เห็นแก่ตัว พระพุทธองค์ได้บัญญัติศีลธรรมขึ้นมาเพื่อให้เป็นหลักยึดถือปฏิบัติ พระพุทธองค์ตรัสว่าสรรพสัตว์ทั้งหลายรวมทั้งมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานมีเสรีภาพ อิสระภาพและสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่บนพื้นพิภพนี้เท่าเทียมกัน

3. พระพุทธศาสนายอมแผ่ฉายส่งเมตตาหรือไมตรีจิตแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วโลกเท่าที่สุภประมาณมิได้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนสาวกของพระองค์ให้แผ่เมตตาไปถึงสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วทุกหนทุกแห่ง โดยมีใจกำนึ่งว่าจะเป็นสัตว์ชนิดใด ถ้าหากเป็นมนุษย์ก็มีใจจำกัดว่าจะ เป็นชาติใดหรือสัญชาติอะไร

4. พระพุทธศาสนาไม่มีการบังคับให้ผู้นับถือเชื่อในคำสั่งสอน ปล่อยให้เป็นเรื่องการพิจารณาด้วยความคิดเห็นของเขาเองแต่ละคน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยทรงบังคับให้ผู้นับถือเชื่อในคำสั่งสอนของพระองค์ แต่เขาจะต้องเชื่อความคิดเห็นของเขาเองที่ได้เลือกเฟ้นแล้ว แทนที่จะทรงบังคับให้เชื่อถือ พระพุทธองค์กลับทรงแนะนำว่าอย่าเชื่อตกคตกล่าว จนกว่าจะได้พิจารณาไตร่ตรองคำที่ตกคตเหล่านั้นโดยละเอียดถี่ถ้วนด้วยปัญญาของท่านเอง

5. พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ชาติช่วยตัวเอง พระกาลาแห่งพระพุทธศาสนา
บทหนึ่ง พระพุทธองค์ตรัสไว้เป็นภาษาบาลีว่า

"อตุตา หิ อตุตโน นาโถ
โกหิ นาโถ ปโร สียา
อตุคณา หิ สุตฺนุเตน
นาคํ ลภติ ทูลลภํ"

แปลว่า

"ให้ท่านเองนั้นแหละช่วยตัวท่านเอง
คนอื่นใครเล่าจะพึงช่วยท่านได้
เพราะคนที่ฝึกหัดตัวเองดีแล้ว
เขาจักได้สิ่งที่พึงอันประเสริฐ"

6. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาบริสุทธิ์โดยสิ้นเชิง ทั้งนี้หมายความว่าพระพุทธ
ศาสนาไม่ใช่ศาสนาที่มีมือเปื้อนเลือด หรือศาสนาที่ทำให้เลือดตกยางออก ตั้งแต่ตนมาจนบัดนี้
เป็นเวลากว่า 2500 ปีแล้ว พระพุทธศาสนาไม่เคยเป็นเหตุก่อให้เกิดสงครามเลย พระผู้มี
พระภาคเจ้าเองมิได้ทรงอนุญาตให้แม่พระพุทธศาสนาด้วยคมอาวุธ หรือด้วยกำลังบังคับ
อย่างใด ๆ

7. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล อาศัยหลักแห่งเหตุและผล พระพุทธองค์
ตรัสว่า ทุกสิ่งเกิดจากเหตุอันใกล้ชิด และมีเหตุอันเป็นมูลฐานสำหรับอันนั้นเสมอไป ไม่มีสิ่งใด
เกิดขึ้นโดยปราศจากเหตุ ทุกชีวิตย่อมเป็นผลสืบมาจากเหตุปัจจัย เช่น อวิชชา (ความไม่รู้,
ความโง่) ตัณหา (ความอยาก) อุปาทาน (ความยึดมั่น, ความยึดถือ) กรรม (การ
กระทำ) เป็นต้น สิ่งทั้งหลายที่บุคคลปรารถนา เช่น ลาภ (รายได้) ยสะ (ยศ, บรรดาศักดิ์)
บพิทั้งสา (เกียรติยศ) สุขะ (ความโสมนัส, ความสุข) และตรงกันข้ามกับสิ่งที่บุคคลไม่พึง
ปรารถนา เช่น อลาภะ (ความสูญเสีย, การขาดทุน, ราชจ่าย) อยสะ (ความเสื่อมยศ
ความไร้เกียรติ) นินทา (ความเสียเกียรติ, ความตีเตียน) ทุกขะ (ความที่ไม่มีสุข)
ทั้งหมดนี้เป็นผลเหตุที่สมควรกัน ผลที่ดีย่อมมาจากเหตุที่ดี และผลที่ชั่วย่อมมาจากเหตุที่ชั่ว

หลักอริยสัจ (ความจริงอันประเสริฐ) และปฏิจสุมุขบาท (เหตุที่อาศัยกันและกันเกิดขึ้น) ล้วนแสดงเป็นเหตุและผลทั้งนั้น สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์) และมรรค (ทางนำไปสู่ความดับทุกข์) จัดเป็นเหตุ ส่วนทุกขะ (ทุกข์เวทนา) และนิโรธะ (ความดับทุกข์) จัดเป็นผล ปฏิจสุมุขบาททรงแสดงเป็นเหตุและผลที่อิงอาศัยกันและกัน กล่าวคืออาการอย่างหนึ่งเกิดเป็นผลก่อน แล้วจึงกลายเป็นเหตุ (ของอาการอีกอย่างหนึ่ง) โดยทำนองนี้ต่อ ๆ กันไปเหมือนลูกโซ่ หลักนี้ก็กลมกลืนกันกับหลักวิทยาศาสตร์ จึงทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ทันสมัย

8. ในพระพุทธศาสนาไม่มีการผูกขาดตำแหน่ง ใครก็ตามย่อมมีสิทธิ์เท่าเทียมกันในอันที่จะปรารถนาเพื่อดำรงตำแหน่ง สุดแต่จะเลือก คือตำแหน่งพระสาวกสามัญญ์ พระอัครสาวก ผู้ที่ปรารถนาตำแหน่งใด ผู้นั้นจักต้องสร้างบารมีสืบทอดอย่างเดียวกัน บารมีสืบทอดนั้นคือ ธรรมที่นำไปสู่ฉัพพาน ดังนี้

1. ทาน การทำทาน หรือการให้ทาน
2. ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย
3. เนกขัมมะ ความปลอดพ้นจากความใคร่ในทางกามารมณ์
4. ปัญญา ความรู้ชอบ ความฉลาดหรือความรู้ซึ่ง
5. วิริยะ พลังงาน ความเพียร หรือความกล้าหาญ
6. ซันติ ความอดทน หรือความอดกลั้น
7. สัจจะ ความจริง ความมีสัตย์
8. อธิฏฐาน ความตั้งใจอันแน่วแน่
9. เมตตา ความรักที่ไม่เจือด้วยราคะ ความเอ็นดู
10. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง ความวางเฉย

9. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติ หลักฐานที่จะนำมาอ้างอิงก็คือ พระพุทธภาษิตที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในคัมภีร์พระธรรมบทว่า

"นตฺถิ สฺมุติปรี สฺมุขั"

"ไม่มีความสุขอันใดที่จะประเสริฐยิ่งกว่าสันติคือความสงบ"

และตรัสไว้อีก ดังนี้ว่า

"ชัย เวรี ปสวติ
 ทูณขี เสติ ปราซีโต
 อุปสนูโต สุขี เสติ
 หิตูวา ชยปราชยั"

"ผู้ชนะผู้เอนยอมสร้างศัตรู ผู้แพ้ยอมนอนไม่เป็นสุข
 ส่วนผู้ที่ละทิ้งความคำริในเรื่องที่จะเอาชนะ
 หรือในเรื่องการยอมแพเป็นผูนอนหลับสบาย"

ในเวลาเดียวกันกับที่พระพุทธองค์ตรัสตำหนิการชนะผู้อื่นนั้น พระองค์กลับทรงสรรเสริญความพยายามในการเอาชนะตัวเอง ดังที่ตรัสไว้ว่า

"ชัย สหสูตี สหสูเสน
 สงฺคาเม มานุเส ชิเน
 เอกญฺจ เขยฺยมตฺตทานี
 สเว สงฺคามชตฺตโม"

"ผู้ที่ชนะคนอื่น ๆ เป็นพัน ๆ ในสงคราม
 ไม่จ้คว่าเป็นผู้ชนะที่แท้จริง
 แต่ผู้ที่ชนะคนเพียงคนเดียวกล่าวคือตัวเอง
 นับว่าเป็นผู้ชนะสงครามที่ยอดเยี่ยม"

ในท้้นการชนะหัวใจตนเอง ได้แก่การมีชัยชนะต่อกิเลสความเฝ้าระหมอง จ้ดเป็น
 การมีชัยชนะอันประเสริฐ เพราะบุคคลที่ชนะตนเองเช่นนี้ ตนเองก็มีความสุข และท้้งไม่เป็น
 อันตรายหรือเป็นภัยแก่ผู้อื่นในทางใดเลย

10. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งมิตรภาพ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระสุตฺตบทหนึ่ง
 ว่า มิตรภาพเป็นรากฐานแห่งพระพุทธศาสนาทั้งมวล สรรพสัตว์ท้้งโลกควรจะนับถือว่าเป็น
 มิตร และญาติร่วมความเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน พระพุทธองค์ตรัสสอนเสมอว่า

ชาวพุทธศาสนิกทั้งหลายไม่บังควรเป็นศัตรูของใคร ๆ ที่นับถือศาสนาอื่น หรือไม่บังควรที่จะถือว่าเขาเป็นคนนอกศาสนา

ศาสนาพุทธ หรือศาสนาใดก็ตามแต่เพียงทฤษฎี โดยไม่มีความเลื่อมใสและปฏิบัติตาม ย่อมจะหาคุณค่ามิได้ บุคคลที่มีความสำคัญในการปลูกฝังความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้วก็คือครู "พ.ท." (พ.ท. 2517 : 11 - 17) ได้เสนอแนะแนวการสอนศีลธรรมไว้ว่า การสอนหลักธรรมของศาสนานั้นจะต้องสอนตามวิธีการของศาสนานั้น ๆ จึงจะได้ผล คือจะสอนพระพุทธศาสนาจะต้องสอนตามวิธีการของพระพุทธเจ้า จะสอนศาสนาคริสต์ก็ต้องสอนตามวิธีสอนของพระเยซู จะสอนศาสนาอิสลามก็ต้องใช้วิธีสอนของพระมะหะหมัด

วิธีสอนของพระพุทธเจ้า

1. ทรงสั่งสอนโดยการบอกเล่า ใช้นิทานเป็นอุปกรณ์ในการสื่อความหมาย 9 อย่าง คือ ทรงยกยาดอยคำสำนวนเป็น 9 ประการ ที่เรียกว่า "นวังคัลลตตศาสนา" แปลว่า คำสอนมีองค์ 9 คือ

1.1 สุตตะ ให้เข้าใจโดยการฟัง เพราะสมัยนั้นการขีดเขียนยังไม่เจริญ

1.2 เถยยะ สอนรอยแกว่ก่อนแล้วแทรกบทกวีในภายหลัง พยายามให้บทกวีนั้นอมความของรอยแกว่ไว้อย่างรัดกุม เป็นการช่วยความจำอีกชั้นหนึ่ง

1.3 เวชยาภระณะ สอนเป็นรอยแกว่ล้วน คืออธิบายไปตามธรรมดา

ไม่มีบทกวีแทรกเลย

1.4 ทาธา สอนเป็นบทกวีล้วน เช่น ทาธาธรรมบทที่เอามาให้เด็กเรียนเรียนพุทธภาษิตนั่นเอง เช่น กลุยาณการี กลุยาณิ ปาปการี จ ปาปกั (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว)

1.5 อุตาน สอนด้วยการเปล่งวาจาเป็นคติ เมื่อได้ประสบพบปะหรือคิดถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่จะนำเอาเป็นคติสอนใจได้ เช่น

อนิจจัง วต สุขขารา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ

1.6 อิติวุตตะกะ สอนโดยอ้างอิงคำพูดที่เคยพูดมาแล้ว

1.7 ซาคก สอนโดยวิธีเล่านิยายประกอบหลักธรรม

1.8 อัปทธรรม สอนเรื่องที่น่าแปลก น่าอัศจรรย์

1.9 เวทลละ สอนเรื่องที่ต้องใช้สติปัญญาสูงในการชบคิด

2. ทรงสอนโดยวิธีซักถาม ใ้ห้ยอมรับหรือเห็นจริงด้วยตนเอง เช่น ทรงสอนพระปัญจวัคคีย์ให้เห็นว่าร่างกายของคนเราเป็นอนัตตา คือไม่ใช่ตัวตน ก็ตรัสถามพระปัญจวัคคีย์ที่ฟังให้ตอบเป็นชั้น ๆ ดังนี้

พระพุทธเจ้า : ร่างกายจิตใจ เป็นสิ่งเที่ยงแท้ถาวร หรือไม่เที่ยงแท้ถาวร

ปัญจวัคคีย์ : ไม่เที่ยงแท้พระเจ้า

พระพุทธเจ้า : สิ่งใดไม่เที่ยงแท้แปรวนแปรได้ สิ่งนั้นเป็นสุขหรือเป็นทุกข์

ปัญจวัคคีย์ : เป็นทุกข์พระเจ้า

พระพุทธเจ้า : สิ่งที่ไม่เที่ยงแท้ถาวรแปรวนแปรและเป็นทุกข์ เราควรจะยึดถือवानนของเรา เราเป็นนั่น นั่นเป็นตัวของเราหรือ ?

ปัญจวัคคีย์ : ไม่ควรยึดถือพระเจ้า

ผลของการสอนเช่นนี้ทำให้ปัญจวัคคีย์ละความยึดมั่นในร่างกาย และได้บรรลुพระอรหันต์

3. ทรงสอนโดยใช้อุปกรณ เช่น พระภิกษุรูปหนึ่งเป็นศิษย์ของพระสารีบุตร ไม่สามารถทำจิตใจให้สงบดังที่พระสารีบุตรสอน เมื่อพระสารีบุตรพามาเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์พิจารณาเห็นว่า เป็นคนมีอหยาตย์ในทางรักสงบ รักสวयร้งามก็ทรงพาไปให้ดูดอกบัวในสระ ซึ่งมีหลายประเภท ตั้งแต่ตุม บาน จนถึงกลีบเหี่ยวร่วงหล่น เมื่อพระภิกษุได้เห็นความไม่แน่นอนของสิ่งสวयร้งาม ประจักษ์แก่สายตาเช่นนั้น เมื่อได้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอีกครั้ง ก็ได้ผลในทางปฏิบัติ

4. ทรงสอนโดยใช้วิธีอุปมาอุปมัยเปรียบเทียบ เช่น พระองค์ต้องการสอนเรื่องกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ก็ทรงเปรียบกับการปลูกพืชว่า ปลูกพืชเช่นใดก็ย่อมได้รับผลเช่นนั้น เมื่อปลูกอ้อยก็ได้อ้อย ปลูกพริกก็ย่อมได้พริกเป็นธรรมดา

5. ทรงสอนโดยใช้เรื่องราวที่ผู้ฟังเข้าใจดี หรือนักอยู่แล้วเป็นเครื่องไปสู่ธรรมะ เช่น ทรงสอนชฎิลผู้คุ้นกับการบูชาไฟว่า ไฟภายในได้แก่กิเลสมูล รากะความโกรธ โทสะ ความโกรธ และโมหะ ความหลง เป็นของร้อนแผดเผาจิตใจ

6. ทรงสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พระองค์แบ่งบุคคลออกเป็น 4 จำพวก เปรียบกับดอกบัว 4 เหล่า คือ

6.1 อุกมตัตถุญญ์ ผู้าจรรูธรรมได้พลัน เปรียบเหมือนดอกบัวอยู่เหนือน้ำ พอดูกแสงอาทิตย์ก็บาน

6.2 วิปจิตถุญญ์ ผู้าจรรูธรรมได้ต่อเมื่อท่านได้อธิบายแห่งข้อนั้น เปรียบเหมือนดอกบัวอันจะบานในวันรุ่งขึ้น

6.3 เนยยะ ผู้พอจะแนะนำได้ ก็ต้องแนะนำสั่งสอนอยู่บ่อย ๆ จึงจะรู้ตามได้ เปรียบเหมือนดอกบัวอันจะบานในวันต่อไป

6.4 ปทปรมะ พวกบรมโง่ คือพวกที่แม้จะแนะนำสั่งสอนอย่างไรก็ไม่เข้าใจ หรือไม่รับฟังทั้งนั้น เปรียบเหมือนดอกบัวซึ่งอยู่ติดกับดิน อันจะเป็นอาหารของปลาและเต่า

ในบรรดาบุคคลที่พระองค์ทรงสั่งสอน 3 ประเภทนั้น พระองค์ทรงเลือกระดมให้เหมาะกับอุปนิสัย และปัญหาบารมีของบุคคลนั้น โดยให้ได้รับประโยชน์ 3 อย่างตามแต่ระดับของบุคคล คือ

1. สำหรับผู้หวังประโยชน์ในปัจจุบันเรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เช่น ความขยันหมั่นเพียร การคบมิตร ความมรยัสส์

2. สำหรับผู้หวังประโยชน์ในอนาคตเรียกว่า สัมปรายิกัตถประโยชน์ เช่น ใจมีศรัทธา รักษาศีล บำเพ็ญทาน

3. สำหรับผู้หวังประโยชน์สูงสุด อันเป็นจุดหมายปลายทางของพระพุทธศาสนา คือหลุดพ้นจากกิเลสตัณหา มุ่งโลกุตระ เรียกว่า ปรมัตถประโยชน์ เช่น ทรงสอนอริยสัจ 4 มรรค 8

การสอนบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ พระองค์ทรงพิจารณาพื้นฐานทางจิตใจของ

ผู้รับฟังคำสั่งสอนเสียก่อน จึงทรงเลือกหาข้อธรรมมาสอนให้เหมาะแก่จิตใจของบุคคลนั้น ๆ

7. ทรงสอนโดยทำให้ดูเป็นตัวอย่าง หมายถึงการที่ทรงเป็นผู้นำในการปฏิบัติ คือปฏิบัติชอบด้วยพระองค์เอง ไม่ยอมให้กิเลสคือความโลภ ความโกรธ ความหลงมาครอบงำ หรือชักจูงพระองค์ได้

8. ทรงสอนจากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยากตามลำดับขั้น ทั้งนี้เพื่อเลื่อนความเข้าใจของผู้ฟังให้สูงขึ้นเป็นขั้น ๆ เช่น เมื่อจะสอนอริยสัจอันเป็นธรรมที่ลึกซึ้ง ถ้าไม่มีพื้นฐานให้เริ่มด้วยการสอนเรื่องการให้เป็นการละความโลภ เมื่อจิตใจดีแล้วก็สอนเรื่องศีลในงดเว้นการทำชั่ว ค่อยไปอภิธยายถึงประโยชน์ของการรักษาศีลอันจะทำให้ไปสู่สวรรค์ บรรณาถึงความสุขในสวรรค์ให้พอใจ แล้วจึงชี้ให้เห็นว่าความสุขเหล่านั้นยังเป็นโลกียสุข คือความสุขทางโลกไม่เที่ยงแท้แน่นอน อาจเปลี่ยนแปลงได้ ชักจูงจิตใจให้ละวางความสุขนั้นเสีย ให้เห็นโทษของกาม แล้วจึงสอนเรื่องการออกบวชเพื่อบรรลุโลกุตระธรรม แล้วจึงสอนเรื่องอริยสัจต่อไปตามลำดับ

9. มีการสอนดีในชั้นเริ่มต้น คือชักนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นคำเนนเรื่องคือดำเนินการสอน และชั้นสรุปผล ในบทสวดมนต์ที่ว่าตฺระจะพบวํ มีอยู่ตอนที่สรรเสริญการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้าว่า "ธมฺมํ เทเสสิ อาทิกฺกุยาณํ มชฺเฌ กฺกุยาณํ ปรีโยสานกฺกุยาณํ" แปลความว่า ทรงแสดงธรรมไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง และไพเราะในที่สุด

10. ทรงสั่งสอนให้ใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลก่อนจึงเชื่อ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทุกเรื่อง ถ้าเรื่องใดมีเรื่องศรัทธาคือความเชื่อ ธรรมหมวดนั้นจะต้องมีปัญญากำกับอยู่เสมอ ไม่ให้เชื่ออย่างงมงาย ทรงสั่งสอนให้เห็นว่า เรื่องของพระพุทธศาสนามีใช้เรื่องสมมติฐานคือการคิดเอา เดาเอาว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ หรือน่าจะเป็นอย่างนั้น แต่เป็นเรื่องการค้นพบความจริง ด้วยการลงมือทดลองปฏิบัติ แล้วจึงนำเอาความจริงที่ค้นพบนั้นมาสั่งสอน

ตรงรัชฎ์ ศตะนาวิน (ตรงรัชฎ์ ศตะนาวิน 2508 : 23 - 24) ได้เสนอแนะชี้แนวการสอนศีลธรรมไว้ว่า

การสอนศีลธรรมอาจแยกได้เป็น 2 หลักใหญ่ คือ

1. สอนให้รู้

2. สอนให้ปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นจุดหมายที่ต้องการ

หรือจะพูดอีกแบบหนึ่งว่า

สอนศีลธรรมเพื่อพุทธิศึกษา

สอนศีลธรรมเพื่อจริยศึกษา

ซึ่งการสอนศีลธรรมจะต้องใช้ทั้งสองหลักนี้ แต่ที่สำคัญก็คือสอนให้เขาปฏิบัติได้

การสอนศีลธรรมเพื่อพุทธิศึกษา

ครูจะต้องมีความรู้วิชาศีลธรรมตามหลักสูตรที่วางไว้เป็นอย่างดี เช่น ครูที่จะสอนอริยสัจใดอย่างแจ่มแจ้ง ครูที่จะสอนเรื่องกรรมใดอย่างกระจ่าง คือสอนให้เกิดความรู้เป็นวิชาการ

การสอนศีลธรรมเพื่อจริยศึกษา

หมายความว่าสั่งสอน อบรม ชี้แจง แนะนำ ตักเตือน สร้างสรรให้เด็กเรียนประพฤติปฏิบัติได้ สามารถยกระดับกาย วาจา และจิตใจให้สูงขึ้น คือเป็นผู้รู้จักกลัวบาป ออยากทำบุญ กลียดความชั่ว กลัวนรก ซึ่งนักการศึกษาเรียกว่าเปลี่ยนพฤติกรรม การสอนเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมนี้ครูทุกคนต้องร่วมมือกัน ต้องช่วยกัน ความสำเร็จจึงจะเกิดขึ้น เมื่อปัญหาเกิดขึ้นแก่นักเรียนขออย่าได้โยนความรับผิดชอบให้แก่ครูผู้สอนศีลธรรมเท่านั้น ศีลธรรมมิใช่อยู่นอกระยะเวลาสอนเท่านั้น เรื่องที่เกี่ยวกับความประพฤติ เกี่ยวกับการปฏิบัติ เกิดขึ้นกับนักเรียนตลอดเวลา ขณะพักผ่อน ขณะเล่น ขณะรับประทานอาหาร ขณะมีกิจกรรมพิเศษ แม้แต่ นอกบริเวณโรงเรียน เมื่อพบพฤติกรรมใดควรส่งเสริมก็สนับสนุนชมเชยยกย่อง เมื่อพบเรื่องที่จะต้องแก้ไขก็ตักเตือนแก้ไขในทันที อย่าปล่อยให้หายไป หรือทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น การสอนศีลธรรมนอกจากจะอาศัยความร่วมมือของครูทุก ๆ คน ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่จะต้องจัดให้สอดคล้องต้องกันด้วย จึงจะสนับสนุนการสอนศีลธรรมให้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้น สิ่งนั้นคือ

1. ผู้บริหารโรงเรียนสนใจ เอาใจใส่ดูแลทั่วถึง มีความเที่ยงธรรม

เป็นตัวอย่างที่ดี ได้รับความนับถือจากครูและนักเรียน ตลอดจนคนงาน การโรง

2. การจัดโรงเรียนเป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม
3. งานธุรการดำเนินไปอย่างมีระเบียบ
4. การปกครองไม่ตึงและไม่หย่อนจนเกินไป
5. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนไปอย่างใกล้ชิด
6. มีความสามัคคีกลมเกลียวกันดีในหลวงผู้ร่วมงานในโรงเรียน
7. โรงเรียนมีความมั่นคง
8. ครูต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี

สม่ำเสมอ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มีผู้ศึกษาวิจัยไว้มากหลายคน คือในปี พ.ศ.

2500 นวลผจง เศวตवेश (นวลผจง เศวตवेश 2500 : 95) ได้ทำการวิจัย

เกี่ยวกับพระพุทธศาสนากับการแนะแนว ได้เสนอแนะเทคนิคในการปลูกฝังหลักธรรมแก่นักเรียนว่า

โรงเรียนควรจัดให้ครูเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้

เหมาะสมกับวัย และควรให้อ่านหนังสือทางพระพุทธศาสนา เป็นหนังสือนอกเวลาอย่างน้อย

ปีละ 1 เล่ม ครูควรสอนให้นักเรียนรู้ความหมายของคำสวดมนต์ไหว้พระที่ผู้เรียนกระทำ

อยู่ทุกวัน และเวลาที่ผู้เรียนสวดมนต์ครูควรแนะนำให้ผู้เรียนมีสมาธิระลึกถึงความหมายในถ้อยคำ

ที่กำลังสวดด้วย ทุกเช้าควรมีการสอนหลักธรรมแก่นักเรียนประมาณ 10 นาที หรืออาจให้ผู้เรียน

ผลัดเปลี่ยนกันเล่าตัวอย่าง การกระทำความดีต่าง ๆ ที่นักเรียนได้พบเห็นมา โรงเรียนควรมีครู

สอนวิชาศีลธรรมโดยเฉพาะ และครูคนอื่น ๆ ก็ควรนำเอาหลักธรรมมาสอนแทรกในวิชาที่ตน

สอนด้วย โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมพิเศษทางด้านศีลธรรม เช่น จัดนิทรรศการ การ

อภิปรายธรรม ตั้งชุมนุมยูวพุทธิกะในโรงเรียน สิ่งสำคัญอย่างยิ่งก็คือจะต้องให้ครูทุกคนใน

โรงเรียนประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี จึงจะทำให้จุดประสงค์ของการสอนในโรงเรียนดำเนิน

ไปสำเร็จผลด้วย

/ สำหรับ ภิญโญ ศรีหงษ์ (ภิญโญ ศรีหงษ์ 2501 : 77) ได้ทำการวิจัย

เกี่ยวกับทัศนคติและความสนใจของนักเรียนต่อพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยัง

นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 - 3 จำนวน 1050 คน จากโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทราบความสนใจของนักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทศนคติความสนใจต่อการปฏิบัติธรรม ต่อประเพณีทางศาสนาและต่อพระสงฆ์ ผลของการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมเห็นความจำเป็นในการศึกษาศาสนาและศีลธรรมมีจำนวน 99% พวกเขาไม่ชอบเรียนมีจำนวน 99% อ้างว่ากะแฉนนอย นักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ชอบความประพฤติของพระสงฆ์มี 88.9% และนักเรียนให้เหตุผลว่าพระรัตนตรัยทำให้คนเป็นคนดี ถือหาเป็นธรรมที่นักเรียนรู้จักมากที่สุด

ส่วน สำเนา เจิมพร (สำเนา เจิมพร 2502 : 52) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวการสอนพุทธศาสนากับแนวการสอนแผนใหม่ เพื่อมุ่งที่จะแสวงถึงหลักปรัชญาทางการศึกษา และพุทธศาสนาอย่างกว้าง ๆ และเพื่อช่วยให้อุทยานเกิดความสนใจคนควาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนากับการศึกษาต่อไป โดยใช้วิธีการวิจัยแบบค้นคว้าเรื่องราวจากหนังสือต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาและทางด้านพระพุทธศาสนา และคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางด้านการศึกษา และทางด้านพุทธศาสนาด้วย ผลของการวิจัยปรากฏว่า ความมุ่งหมายทางการศึกษาและทางพุทธศาสนาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยที่ทางหลักการศึกษาเห็นว่า ครูที่ดีต้องเป็นผู้รักการสอน มีวิชาความรู้ที่จะสอนเด็กและมีบุคลิกลักษณะที่ดี ซึ่งตรงกับบุคลิกลักษณะของพระพุทธองค์ ส่วนในด้านการศึกษาหลักสูตรตามหลักการศึกษาแผนใหม่ และตามหลักการของพระพุทธองค์นั้น มีความสอดคล้องกันมา และเป็นสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงใช้มาก่อน เพราะต่างก็เริ่มจากชีวิตประจำวันทั้งสิ้น และได้้นำสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสมและจำเป็นต่อชีวิตเด็ก ทั้งในด้านความเป็นอยู่และการสังคม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนนำความรู้นั้นมาใช้ในชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ในปีเดียวกันนี้เอง สุมาลี สุทธปริดา (สุมาลี สุทธปริดา 2520 : 54 - 57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การอบรมพุทธศาสนาและศีลธรรมทางบ้าน เพื่อสำรวจว่าเขาวชนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับการอบรมทางพุทธศาสนาและศีลธรรมอย่างไรบ้าง ในด้านที่เกี่ยวกับการสอนหลักพุทธศาสนาและศีลธรรมทางบ้าน การปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติและความสนใจทางบ้านเกี่ยวกับการอบรมพระพุทธศาสนาและศีลธรรม โดยการส่ง

แบบสอบถามไปยังนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 - 6 จำนวนทั้งสิ้น 834 คน จากโรงเรียนรัฐบาลทั้งชายและหญิงในจังหวัดพระนคร 4 แห่ง และทำการสัมภาษณ์ผู้ปกครองที่ได้ออกแบบสอบถามแล้วจำนวน 25 คน ผลปรากฏว่าทางบ้านได้เอาใจใส่อบรมสั่งสอนเด็กให้เขาถึงพุทธศาสนาอยู่เสมอ ๆ ทางบ้านได้อบรมให้เด็กปฏิบัติและยึดถือคติธรรมต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ และผู้อบรมเขวachsenทางบ้านส่วนมากได้แก่บิดามารดา ส่วนศาสนกิจที่ทางบ้านปฏิบัติมากที่สุดคือการตักบาตร การทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว สำหรับทัศนคติและความสนใจของผู้ปกครองต่อวิชาศีลธรรม ตลอดจนความเอาใจใส่ต่อการเรียนของเด็กนั้นอยู่ในเกณฑ์พอสมควร

อีกผู้หนึ่งที่ทำวิจัยในเรื่องหัวข้อเดียวกัน แต่ใช้กลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ สุธา ธรรมมิตร (สุธา ธรรมมิตร 2502 : 55 - 58) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การอบรมพุทธศาสนาและศีลธรรมทางบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อสำรวจว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลชั้นนำ ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี ใ้รับการอบรมพระพุทธศาสนาและศีลธรรมจรรยาทางบ้านอย่างไรบ้าง และผลที่ได้เป็นอย่างไร โดยทำการวิจัยแบบสำรวจหาข้อเท็จจริงด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 - 3 ทั้งชายและหญิงจำนวน 1040 คน จากโรงเรียนรัฐบาลชั้นนำ 5 แห่ง และได้สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามนั้นด้วย จำนวน 25 คน ผลของการวิจัยปรากฏว่าเด็กส่วนมากได้รับการอบรมสั่งสอนในยึดถือหลักธรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ บุคคลที่ทำหน้าที่อบรมนักเรียนทางบ้านมากที่สุดคือ บิดามารดา ส่วนศาสนกิจที่ทางบ้านปฏิบัติมากที่สุดคือการตักบาตร การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว และทำบุญวันเกิด ศาสนกิจเหล่านี้มักจะทำกันเฉพาะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และในโอกาสวันคล้ายวันเกิด สำหรับทัศนคติและความสนใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับเนื้อหาและคะแนนวิชาศีลธรรมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี

✦ และจากการค้นคว้าของ ราตี ทองสวัสดิ์ (ราตี ทองสวัสดิ์ 2503 : 85) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมศีลธรรมและพุทธศาสนาในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในทัศนคติของครู โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเลือกมาจากผู้ที่ศึกษา

ในโรงเรียนชั้นนำของประเทศ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่ 8 ท่าน และครูผู้สอน ศีลธรรมและพุทธศาสนาในชั้น ม.ศ. 1 - 3 รวม 15 ท่าน เพื่อต้องการทราบทัศนคติของ อาจารย์ใหญ่ และครูผู้สอนศีลธรรมและพุทธศาสนา ผลปรากฏว่า การอบรมศีลธรรมและ พุทธศาสนาควรเริ่มอบรมในขณะที่เด็กเข้าเรียนในชั้นเล็ก ๆ เพราะเด็กมีเวลาอยู่ใน โรงเรียนนาน โรงเรียนควรมีวิธีการอบรมที่ตีเหมาะสมแก่เด็ก และควรจะได้มีวิธีการ อบรมและสั่งสอนที่จะทำให้ผู้เรียนประพฤติตามได้

✦ สำหรับ พรพรรณ วัชรากัญ (พรพรรณ วัชรากัญ 2504 : 42 - 45) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้กิจกรรมในการสอนวิชาศีลธรรม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อทำการสำรวจว่าครูผู้สอนได้ใช้อุปกรณ์ และกิจกรรมอย่างไรบ้างในการสอน นักเรียน มีความสนใจใฝ่รู้ความรู่มากน้อยเพียงไร และผลของการเรียนการสอนได้เป็นไปตาม ความมุ่งหมายที่วางไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติหรือไม่ เป็นไปตามหลักสูตรเพียงไร โดยใช้วิธีการสังเกตการเรียนการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ 5 แห่ง เป็นโรงเรียนสาธิต 3 แห่ง และโรงเรียนสตรี 2 แห่ง ผลของการวิจัยพบว่าการใช้กิจกรรมและอุปกรณ์การสอนศีลธรรม ในขณะนั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เป็นต้นว่า ครูไม่ทราบวิธีใช้อุปกรณ์การสอน และครู ไม่มีวิธีที่จะให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ สมถวิล อัจฉรินทร์ (สมถวิล อัจฉรินทร์ 2505 : 40 - 41) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสำรวจการวัดผลวิชาศีลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์ ที่จะสำรวจวิธีการวัดผลวิชาศีลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูที่ กำลังทำการสอนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ทั้งชาย หญิง และสหศึกษา รวม 6 โรงเรียน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 คน ผลของการวิจัยปรากฏว่า ครูมักจะทำ การวัดผลในคราวสอบกลางปี และสอบซ่อม มีครูเป็นส่วนน้อยที่จะทำการวัดผลนักเรียนก่อนจะขึ้น บทเรียนใหม่ หรือก่อนจะหมดชั่วโมงสอน การวัดผลที่ทำกันอยู่ในขณะนั้นยังนิยมวัดผลจาก ข้อเขียนเพียงอย่างเดียว ส่วนการวัดผลทางด้านพฤติกรรมยังไม่นิยมใช้กัน

✦ ในปีถัดมา นพพร อุดลยพันธ์ (นพพร อุดลยพันธ์ 2506 : 69) ได้ทำการ วิจัยเกี่ยวกับความสนใจและทัศนคติของเยาวชนต่อพุทธศาสนา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้ง

เพศชายและเพศหญิง ซึ่งเลือกมาจากผู้ที่ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.4 - ม.6) ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนคร จำนวนนักเรียน 832 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลปรากฏว่าเยาวชนส่วนใหญ่นั้นมีความสนใจที่จะศึกษาหลักธรรมของพุทธศาสนาพอสมควร ทั้งได้นำหลักธรรมที่ได้เรียนมาใช้ในชีวิตประจำวัน และได้ปฏิบัติศาสนกิจทางพุทธศาสนา กันอยู่เสมอ เยาวชนส่วนมากต่างเห็นประโยชน์ของธรรมในพุทธศาสนา

ผู้สตี โยธินทรี (ผู้สตี โยธินทรี 2508 : 64) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายอาชีพ (แผนกผลิตช่าง) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนมากเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนาดี แต่มีนักเรียนส่วนน้อยตอบคำถามได้ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ไม่ใช่ว่านักเรียนเหล่านั้นไม่เข้าใจหลักธรรม แต่อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่แน่ใจหรือจำหลักธรรมเหล่านั้นไม่ไต่หมัด นักเรียนบางคนจำกัดภาษาบาลีไม่ได้ ครูผู้สอนที่ลืมนิยามจะต้องแก้ไขโดยยึดหลักที่จะทำให้ให้นักเรียนนำเอาความรู้ที่เรียนมาไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าที่จะให้นักเรียนท่องจำจากตำราเพื่อสอบได้อย่างเดียว และทางด้านทัศนคติต่อพุทธศาสนานักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา และในปีเดียวกันนี้เอง พัฒนา ชูเชื้อ (พัฒนา ชูเชื้อ 2508 : 60) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องการอบรม พุทธศาสนาและความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่นที่มีต่อพุทธศาสนาในโรงเรียนวันอาทิตย์/จังหวัดพระนคร ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียน จำนวน 521 คน และพระอาจารย์ จำนวน 39 รูป เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม 2 ชุด ชุดหนึ่งสำหรับพระอาจารย์ และอีกชุดหนึ่งสำหรับนักเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ และมีความคิดรวบยอดที่ถูกต้องต่อพุทธศาสนา แต่มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติไม่ดีต่อโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ ขาดเรียนบ่อยครั้ง และพระอาจารย์ผู้สอนไม่ได้ใช้อุปกรณ์ประเภทวัสดุ เป็นเหตุให้นักเรียนไม่สนุกสาน และทำให้ไม่สามารถเข้าใจพระพุทธศาสนาได้ถูกต้อง

จำนวน วิมะสิน (จำนวน วิมะสิน 2509 : 53) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความสนใจ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชายหญิงชั้น ม.ศ. 4 - 5 จำนวน 216 คน สรุปผลการวิจัยได้ว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนา ส่วนใหญ่เห็นว่าควรประพฤติปฏิบัติตามทั้งในด้านหลักธรรม ประเพณีการทำบุญและศาสนพิธี วัยรุ่นส่วนใหญ่ นำหลักธรรมที่เรียนมาไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

พิชชา เอกานนท์ (พิชชา เอกานนท์ 2512 : 143) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อ และทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง 160 คน แบ่งเป็นกลุ่มมารดา 80 คน กลุ่มนักเรียน 80 คน ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนชายหญิงในกลุ่มที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนามากกว่านักเรียนกลุ่มที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกลุ่มเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศชายหญิง เกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อต่อพุทธศาสนา และในปีเดียวกันนี้ สลิลลา วรรณัจฉริยา (สลิลลา วรรณัจฉริยา 2512 : 52) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อศาสนา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีสุดท้ายของ 9 คณะ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 430 คน สรุปผลการวิจัยคือนิสิตส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับศาสนา และเห็นว่าศาสนาเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ทำดีและเป็นที่พักพิงใจในยามทุกข์ นิสิตส่วนใหญ่มองศาสนาในแง่ศีลธรรมจรรยาถึง 96.03% และเกี่ยวกับที่พึ่งทางใจมี 93.48% นิสิตหญิงมีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่านิสิตชาย

ส่วน เพ็ญจันทร์ ภูประเสริฐ (เพ็ญจันทร์ ภูประเสริฐ 2513 : 115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี เลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนชายล้วน หญิงล้วน โรงเรียนสหศึกษา 30 แห่ง จำนวน 400 คน ครู 75 คน ผลของการวิจัยพบว่า

1. ครูส่วนใหญ่ยังนิยมการสอนแบบเดิม คือบรรยายหรือแบบอธิบาย
2. เนื้อหาครูส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมกับระดับชั้นนี้ดีแล้ว
3. มีข้อเสนอว่าควรมีการอบรมครูวิชานี้อย่างน้อยปีละครั้ง

4. ปัญหาส่วนมากคือครูไม่มีเวลาจัดกิจกรรม โรงเรียนไม่มีอุปกรณ์ให้
นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ล้าสมัย

4.1 ควรมีการจัดอบรมครูอย่างน้อยปีละครั้ง ทั้งเกี่ยวกับวิธีสอน หลักสูตร
ให้เหมาะสม

4.2 สถาบันฝึกหัดครูควรเตรียมนิสิตครูทางด้านนี้ให้มีความรู้ความสามารถ
ยิ่งขึ้น

4.3 โรงเรียนควรส่งเสริมการสอนทางด้านนี้ โดยจัดความสะดวกและ
อุปกรณ์ให้พอ

4.4 ผู้ปกครองให้ความสนับสนุนอบรมบุตรธิดาของตนให้ดีขึ้น

4.5 ครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการอบรมที่ล้าสมัยแก่นักเรียน

4.6 ครูผู้สอนที่ล้าสมัยควรปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านความรู้
และวิธีสอน

4.7 นักเรียนควรสนใจและนำสิ่งที่ได้เรียนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ในปี พ.ศ. 2515 วันหนึ่ง วิจัยคำ (วันหนึ่ง วิจัยคำ 2515 : 56)
ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพระพุทธศาสนา โดย
เลือกกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตปีที่ 2 และปีที่ 4 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร คณะ
รัฐศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 300 คน ใช้ข้อทดสอบ
6 ตอน ผลของการวิจัยพบว่า

นิสิตปีที่ 1 ของทุกคณะวิชา มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

นิสิตปีที่ 2 คณะการศึกษามีทัศนคติดีกว่าคณะรัฐศาสตร์และวิทยาศาสตร์

นิสิตปีที่ 4 ของคณะการศึกษามีทัศนคติดีกว่านิสิตปีที่ 1 ในคณะเดียวกัน

นิสิตปีที่ 1 และปีที่ 4 ของคณะรัฐศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีทัศนคติไม่

ต่างกัน

นิสิตหญิงมีทัศนคติดีกว่านิสิตชายในแง่การปฏิบัติตามหลักธรรม และการ
เชื่อถือตามหลักพุทธศาสนา

นิติตที่่ก่อนข้างรวย ปานกลาง และยากจน มีทัศนคติต่อพระพุทธรศาสนา
ไม่แตกต่างกัน

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับศาสนาในต่างประเทศ

Raymond G. Kuhlen และ Martha Arnold (Kuhlen and Arnold. 1944 : 23 - 26) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อต่อศาสนาของเด็กวัยรุ่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 250 คน ซึ่งเป็นนักเรียนเกรด 6, 9 และ 12 ใน Public School แห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา จากผลการสำรวจปรากฏว่า เกรด 6, 9 และ 12 จำนวนร้อยละ 33, 44 และ 60 ตามลำดับไม่ชอบการบริการของวัด เด็กเกรด 6, 9 และ 12 จำนวนร้อยละ 42, 50 และ 57 ตามลำดับ มีความกั้มข้องใจเกี่ยวกับวิทยาการและศาสนา และมีเด็กที่ไม่ชอบไปวัดทั้งเกรด 6, 9 และ 12 มีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 67

ต่อมา Larry Allon Gardner (Gardner. 1975 : 4620 -A) แห่ง Boston University School of Theology ได้ทำการวิจัยเรื่อง Certain Religious Attitudes and Beliefs of Student in Luther on College with Reference to Their Value Structure and Personal Variables โดยผู้วิจัยต้องการทราบถึงทัศนคติและความเชื่อที่มีต่อศาสนาว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวกับตัวบุคคลอย่างไร ตลอดจนเปรียบเทียบทัศนคติ ความเชื่อ คุณค่าในด้านศาสนาระหว่างนักศึกษาต่างมหาวิทยาลัย ได้ส่งแบบสอบถามไปยัง Capital University ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. หลักสุตรกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา อาชีพของบิดามารดา มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความเชื่อในทางศาสนาของนักศึกษา
2. ส่วนใหญ่ของนักศึกษามองเห็นคุณค่าของศาสนา และมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา
3. นักศึกษาชาย-หญิง มีทัศนคติต่อศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อในศาสนาในลักษณะที่เป็นความเชื่อที่เป็นมรดกตกทอดมา

5. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางด้านวิชาการและทัศนคติ

ทางด้านศาสนาเลย

ส่วน Raymond R. Reid (Reid. 1965 : 22 - 24) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Moral and Spiritual Values : To Teach or not to Teach?" มีความมุ่งหมายที่จะสำรวจทัศนคติของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม และคุณค่าทางจิตใจในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาถือว่าศีลธรรม จรรยาและคุณค่าทางจิตใจควรจะเน้นในห้องเรียน และครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจและทราบว่าควรจะเน้นในด้านใดบ้าง และครูควรมีคู่มือไว้ใช้ประกอบการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนมัธยมจาก San Diego City School ด้วยการสุ่มตัวอย่างจากครูที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ คือวิชาศิลปศึกษา วิชาภาษาอังกฤษ วิชาเศรษฐศาสตร์ วิชาอุตสาหกรรมศิลป์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาดนตรี วิชาพลศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน Senior high school จำนวน 42 คน เพื่อถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมและคุณค่าทางจิตใจ การสัมภาษณ์จะเรียงคำถามจากลักษณะคำถามทั่วไป จนถึงคำถามเฉพาะรวมทั้งสิ้น 8 คำถาม ผลการวิจัยปรากฏว่า ครู San Diego เห็นว่าครูทุกคนควรสอนศีลธรรม จรรยา และคุณค่าทางจิตใจในห้องเรียน นอกจากนั้นครูใน Junior High School มีความเห็นว่าควรจะเน้นการสอนเกี่ยวกับศีลธรรม จรรยา และคุณค่าทางจิตใจมากกว่าครูใน Senior High School แต่ผลที่น่าสนใจก็คือครู Senior High School เห็นว่าครูที่สอนในวิชาต่าง ๆ ควรจะได้แทรกการสอนศีลธรรมไว้ด้วยในวิชาที่ตนสอนมากกว่าครูใน Junior High School ครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป เห็นว่าควรมีการจัดสอนศีลธรรมโดยตรง ส่วนครูที่มีประสบการณ์น้อยเห็นว่าไม่ควรจัดสอนโดยตรง เกี่ยวกับหนังสือคู่มือการสอนศีลธรรมนั้น ปรากฏว่า ครูหลายคนไม่รู้เรื่องหนังสือคู่มือที่มีคุณค่าสำหรับครู และครูส่วนมากไม่เคยใช้หนังสือคู่มือครูเลย แม้ว่าจะรู้เรื่องหนังสือคู่มือก็ตาม ในตอนท้ายของการวิจัยผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าหากไม่มีการสอนเรื่องคุณค่าทางจิตใจแล้ว จิตใจจะไม่งาม ดังนั้นครูทุกคนที่สอนวิชาต่าง ๆ ทุกวิชาควรจะได้เอาใจใส่อบรมนักเรียนให้มีจิตใจที่เจริญด้วย คือสอน

โหม่ลีลธรรมจรรยาที่ตี มีคุณค่าทางจิตใจดีด้วย เพื่อจะไต่เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต
 ศาสตราจารย์ Fernando M. Basabe (Basabe. 1967 : 242 -
 243) แห่ง Sophia University ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยคาทอลิกแห่งหนึ่งในกรุง โตเกียว
 ประเทศญี่ปุ่น ไต่สำรวจทัศนคติของเด็กหนุ่มสาวญี่ปุ่นที่มีต่อศาสนา ตัวอย่างประชากรคือนิสิต
 ชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัย 44 แห่ง จำนวน 6,180 คน เป็นนิสิตชาย 5,178 คน และ
 นิสิตหญิง 1,002 คน ในจำนวนนี้เป็นนิสิตที่มีความเชื่อมั่นในศาสนาประมาณ 8% เท่านั้น
 ศาสนาที่เขานับถือได้แก่คาทอลิก โปรเตสแตนท์ พุทธ และชินโต

ผลที่ไต่คือ

1. นิสิตประมาณ 70% เห็นว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่มนุษย์ไต่สร้างขึ้นเพื่อสนอง
 ความต้องการทางใจ และให้เกิดความสุขบรรเทาทุกข์ นิสิตประมาณ 60% เห็นว่าศาสนานั้น
 ไม่จำเป็นสำหรับผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ศาสนาเหมาะสำหรับผู้อ่อนแอ ไม่มีความ
 ทะเยอทะยานและต้องการที่พึ่ง นิสิตประมาณ 55 - 65% เห็นว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่นำความ
 สงบมาสู่ส่วนลึกของจิตใจ
2. นิสิตหญิงมีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่านิสิตชายประมาณ
 10 - 15%
3. นิสิตทางมนุษยศาสตร์จะมีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่านิสิต
 ที่เคยเรียนทางวิทยาศาสตร์
4. เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อศาสนา โดยยึดถือตามกลุ่มอุดมคติของชีวิต
 แล้วมีผู้เห็นด้วยกับศาสนา ดังนี้
 - 4.1 กลุ่มที่ทุ่มเทตนเองเพื่อประโยชน์แก่สังคม มี 65%
 - 4.2 กลุ่มดำรงชีวิตอยู่ในศีลธรรมมี 57.3%
 - 4.3 กลุ่มที่แสวงหาตำแหน่งในสังคม ความร่ำรวยและชื่อเสียง
 มี 48.1%
 - 4.4 กลุ่มที่ชอบทำอะไรตามความชอบและความสนใจของตน มี
 44%

4.5 กลุ่มที่ไม่มีเป้าหมายโดยเฉพาะพยายามดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม มี 32.4%

สมมติฐานในการวิจัย

1/ ความรู้และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก

2/ ความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก

3/ ความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก—

4. ความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยแยกตาม

4.1 สถานที่ตั้งของโรงเรียน

4.2 เพศ

4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.4ฐานะทางเศรษฐกิจ ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

5. ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน

5.1 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

5.2 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน

5.3 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกัน

5.4 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกัน

5.5 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่บิณฑาคารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่าง กัน

5.6 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่บิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่าง กัน

6. ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง กัน

6.1 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร แตกต่าง กัน

6.2 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง กัน

6.3 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่าง กัน

6.4 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่าง กัน

6.5 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่บิณฑาคารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่าง กัน

6.6 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่บิณฑาคารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่าง กัน

7. การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง กัน

7.1 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร แตกต่าง กัน

7.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

7.3 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกัน

7.4 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกัน

7.5 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่างกัน

7.6 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่างกัน

บทที่ 2

วิธีดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2522 ซึ่งมีวิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยใช้วิธีการสุ่มแบบ Simple Random Sampling ดังนี้

1. เลือกโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 10% ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย
2. เลือกโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 50% ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย
3. สุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนที่สุ่มได้ในข้อ 1 และข้อ 2 มาอย่างละ 20% ของห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมด

จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้จำนวนนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น

571 คน ดังตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน และเพศ

ที่ตั้งของโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	
		ชาย	หญิง
กรุงเทพฯ	โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย	36	43
	โรงเรียนเทเวศน์ศึกษา	16	20
	โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม	32	39
	โรงเรียนวัดถนนอิน	16	17
	โรงเรียนซีโนรสวิทยาลัย	37	45
	โรงเรียนบางกะปิ	15	23
	โรงเรียนเทพศิลา	19	22
	รวม	171	209
ชัยภูมิ	โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล	39	36
	โรงเรียนสตรีชัยภูมิ	25	51
	โรงเรียนภูเขียว	22	18
	รวม	86	105
	รวมทั้งสิ้น	257	314
รวมนักเรียนทั้งชายและหญิง		571	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรม ที่มีเนื้อหาไม่เกินหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 แบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีรายละเอียดดังนี้

ประเภท 1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรม แบบทดสอบนี้ สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาศีลธรรมที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต แลวนำมาทำ แบบทดสอบ ตามเทคนิคของ ดร.ชวาล แพรัตกุล (ชวาล แพรัตกุล 2516 : 41) ได้จำนวนทั้งหมดในตอนแรกนี้ 50 ข้อ เพื่อนำไปหาคุณภาพต่อไป

ตัวอย่างแบบทดสอบ

๐) การที่เราเห็นผิดเป็นชอบ เห็นดีเป็นชั่ว เห็นชั่วเป็นดี แสดงว่าเราเป็นบุคคล เช่นไร ?

- ก. มีโลภะ
- ข. มีโทสะ
- ค. มีโมหะ
- ง. มีราคะ

๐๐) ถ้าท่านพบเงินจำนวน 100 บาท ตกอยู่ในบริเวณโรงเรียน ท่านควรทำอย่างไร ?

- ก. เก็บไว้ฝากออมสิน
- ข. มอบให้บิดามารดา
- ค. มอบให้ครูในโรงเรียน
- ง. นำไปซื้ออุปกรณ์การเรียน

๐๐๐) เราสวดมนต์ไหว้พระเพื่ออะไร ?

- ก. เพื่อให้ร่ำรวย
- ข. เพื่อเป็นศิริมงคล
- ค. เพื่อช่วยคุ้มครองภัย
- ง. เพื่อรำลึกถึงพระคุณของพระรัตนตรัย

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0

ประเภท 2 แบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา โดย
สร้างข้อมาถาม จากการรวบรวมหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มาดัดแปลงเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งข้อความที่เป็นบวก และข้อความที่เป็นลบ ใ้จำนวนทั้งหมด 40 ข้อ เพื่อนำไปหาคุณภาพต่อไป

ตัวอย่างเช่น

"ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้สามารถกระทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยอาศัยความเพียร"

"การยินดีในสิ่งที่มีอยู่ทำให้ชีวิตมีความสุข"

"การฆ่าคนที่เป็นศัตรูกับเราไม่บาป"

"การคดโกงหรือลักขโมยเพื่อไม่ให้อดตายไม่ผิดหลักธรรม"

ในแต่ละข้อของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบว่ามีความเชื่อในข้อความนั้นเพียงใด ดังนี้

จริงอย่างยิ่ง	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงอย่างยิ่ง
---------------	------	----------	---------	------------------

เกณฑ์ในการให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามข้อที่ถามไปในทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงอย่างยิ่ง	ได้	5	คะแนน
จริง	ได้	4	"
ไม่แน่ใจ	ได้	3	"
ไม่จริง	ได้	2	"
ไม่จริงอย่างยิ่ง	ได้	1	"

สำหรับแบบสอบถามข้อที่ถามไปในทางลบ เกณฑ์ในการให้คะแนนจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับ เกณฑ์ข้างต้นนี้

ประเภท 3 แบบสอบถามวัดการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นโดยปรับปรุงจากแบบสอบถามของสภาวิจัยแห่งชาติ และจากการรวบรวมหลักธรรมในพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มาดัดแปลงเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามซึ่งมีทั้งข้อความที่เป็นบวก และข้อความที่เป็นลบ ใ้จำนวนทั้งหมด 45 ข้อ เพื่อนำไปหาคุณภาพต่อไป

ตัวอย่างเช่น

ท่านทำสิ่งต่อไปนี้บ่อยเพียงไร

"สละที่นั่งให้แก่เด็กและคนชราบนรถเมล์หรือรถประจำทาง"

"อภัยให้แก่บุคคลที่ทำให้ท่านไม่พอใจ"

"พูดนินทาคนที่ท่านไม่ชอบ"

"แสดงกิริยาที่ไม่สุภาพกับคนที่ไม่สุภาพกับท่าน"

ในแต่ละข้อของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบว่าปฏิบัติตามขอความนั้นเพียงใด ดังนี้

เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
-----------	-----------	-------------	-------------

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับแบบสอบถามข้อที่ถามไปในทางบวก การให้คะแนนจะเป็นดังนี้

เป็นประจำ	ใด	4	คะแนน
บ่อยครั้ง	ใด	3	"
นาน ๆ ครั้ง	ใด	2	"
ไม่เคยทำเลย	ใด	1	"
ไม่มีคำตอบ	ใด	0	"

สำหรับแบบสอบถามข้อที่ถามไปในทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับเกณฑ์ข้างต้น

การหาคุณภาพของแบบทดสอบและแบบสอบถาม

นำแบบทดสอบและแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทั้ง 3 ฉบับ ไปทดลองกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนแก่งศรีวิทยา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 35 คน และ โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 42 คน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบและแบบสอบถาม ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรม นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% และตารางของจุง เต ฟาน (Chung - Teh - Fan. 2514 : 5 - 32) ผลการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวมีทั้งหมด 40 ข้อ ดังปรากฏในตารางภาคผนวกท้ายเล่ม

ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ได้นำเอาแบบทดสอบที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) สูตรที่ 20 (K.R. 20) (Ferguson. 1954 : 379) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8117 ซึ่งนับว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีความเชื่อมั่นในการวัดสูงพอที่จะเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป

2. แบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิชาศีลธรรมในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 10 ท่าน ตรวจสอบเพื่อดูความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่าได้ข้อคำถามในแบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา จำนวน 33 ข้อ และในแบบสอบถามวัดการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา จำนวน 37 ข้อ

ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ ใช้สูตร Coefficient - alpha (Cronbach. 1970 : 161) ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนาได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8151 และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติ

ตามหลักกรรมของพระพุทธศาสนา ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8405 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถาม
ทั้ง 2 ฉบับ มีความเชื่อมั่นสูงในระดับที่จะนำไปใช้ในการวิจัยได้

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบและแบบสอบถามทั้ง
3 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะต้อง
ทำแบบทดสอบและแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ และนำคำตอบที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์
ของเครื่องมือแต่ละฉบับ แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบ
สมมติฐานต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การจัดกระทำข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบทดสอบและแบบสอบถาม แล้วคำนวณค่าสถิติเบื้องต้นสำหรับใช้
เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ค่าสถิติอื่น ๆ ต่อไป ค่าสถิติเบื้องต้นนี้ได้แก่

1.1 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ใช้สูตร (ล้วน สายยศ 2522 : 31)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตร (ล้วน สายยศ

2522 : 100)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	ΣX	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	ΣX^2	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. กำหนดหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (ลวัน สายยศ 2522 : 169 อ้างอิงจาก Pearson's Product Moment Coefficient of Correlation)

$$r_{xy} = \frac{N \Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{[(N \Sigma X^2) - (\Sigma X)^2] [(N \Sigma Y^2) - (\Sigma Y)^2]}}$$

r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน X กับ
คะแนน Y

N แทน จำนวนของคะแนน X กับ Y

ΣX แทน ผลรวมของคะแนน X

ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนน X ยกกำลังสอง

ΣY แทน ผลรวมของคะแนน Y

ΣY^2 แทน ผลรวมของคะแนน Y ยกกำลังสอง

ΣXY แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน X กับคะแนน Y
ที่คู่กัน

3. ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้สูตร (ลวัน สายยศ 2522 : 226)

$$t = \frac{r \sqrt{n - 2}}{\sqrt{1 - r^2}}$$

เมื่อ t แทน คะแนน t

r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนของคะแนน

4. หาค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) โดยใช้สูตร (วิเชียร เกตุสิงห์ 2523 : 56)

$$\beta_1 = \frac{r_{y_1} - r_{y_2} r_{12}}{1 - r_{12}^2}$$

$$\beta_2 = \frac{r_{y_2} - r_{y_1} r_{12}}{1 - r_{12}^2}$$

เมื่อ β_1, β_2 แทน น้ำหนักความสำคัญของตัวทำนายแต่ละตัวที่จะส่งผลกระทบต่อตัวเกณฑ์ (ความสัมพันธ์สัมพัทธ์)

r_{y_1}, r_{y_2} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายแต่ละตัวกับตัวเกณฑ์

r_{12} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายตัวที่ 1 กับตัวทำนายที่ 2

5. หาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้สูตร (Peters and Voorhis. 1940 : 478)

$$R_{y_{1,2,3:\dots n}} = \sqrt{\beta_1 r_{y_1} + \beta_2 r_{y_2} \dots + \beta_n r_{y_n}}$$

$R_{y_{1,2,3:\dots n}}$ แทน ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ

$\beta_1, \beta_2 \dots \beta_n$ แทน ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ขององค์ประกอบแต่ละด้าน

$r_{y_1}, r_{y_2} \dots r_{y_n}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์

6. ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้ F - test (Walker and Leo. 1953 : 324)

$$F = \frac{R^2}{1 - R^2} \cdot \frac{N - K - 1}{K}$$

เมื่อ	R	แทน สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน จำนวนนักเรียน
	K	แทน จำนวนตัวพหุคูณ

$$\text{และ } df_1 = K, \quad df_2 = N - K - 1$$

7. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ใช้ t - test โดยมีสูตรดังนี้
(ลวาน สายยศ 2522 : 215)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าความแตกต่าง
	\bar{X}_1	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่หนึ่ง
	\bar{X}_2	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่สอง
	S_1^2	แทน ความแปรปรวนมาตรฐานของกลุ่มที่หนึ่ง
	S_2^2	แทน ความแปรปรวนมาตรฐานของกลุ่มที่สอง

สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบและแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนั้น
ใช้ค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. หาค่าอำนาจจำแนกและความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาที่ลธรรม
โดยใช้ตารางของ Chung - Teh - Fan (Chung - Teh - Fan. 2514 : 5 - 32)

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาที่ลธรรม ใช้สูตรของ
Kuder - Richardson สูตรที่ 20 (K.R. 20) (Ferguson. 1954 : 379)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	p	แทน สัดส่วนของคนที่ทำข้อนั้นถูก
	q	แทน สัดส่วนของคนที่ทำข้อนั้นผิด

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งหมด
 n แทน จำนวนข้อในแบบทดสอบ

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรม
 ของพระพุทธศาสนา โดยใช้สูตร Coefficient - alpha (Cronbach, 1970 : 161)

$$L = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_e^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ L แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 s_e^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งหมด
 n แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล จึงขอกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
N	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
n	แทน จำนวนของแบบทดสอบและแบบสอบถาม
S^2	แทน ความแปรปรวน
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน สัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์
R	แทน สหสัมพันธ์พหุคูณ
X_1	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้ในพระพุทธศาสนา
X_2	แทน คะแนนจากแบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา
Y	แทน คะแนนจากแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
β	แทน น้ำหนักของความสำคัญของตัวทำนายที่จะส่งผลกระทบต่อตัวเกณฑ์
t	แทน ค่า t ใน t - distribution
df	แทน ค่า degree of freedom

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารังนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์และตัวเกณฑ์ และหาค่าความ

สัมพันธสัมพัทธ์ (Beta weight) กับค่าสัมพันธสัมพัทธ์ทุกคุณ โดยแยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน
เขต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อ และการ
ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามสถานที่ตั้งของ
โรงเรียน เขต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือ
ผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

การศึกษาครั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาว่าความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรม
ของพระพุทธศาสนา ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไร เพื่อทดสอบ
สมมติฐานข้อที่ 1, 2 และ 3 ที่ตั้งเอาไว้ว่า

ความรู้ และการปฏิบัติตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กัน
ทางบวก

ความเชื่อและการปฏิบัติตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาความสัมพันธ์
กันทางบวก

ความรู้ และความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันทางบวก

ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะเหล่านั้นของกลุ่มตัวอย่าง
ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปรากฏดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตาม
 หลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.4668**	0.2072**
X_2		1	0.3266**
Y			1

** $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากตาราง 2 พบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าดำนักรเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า ดำนักรเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการนั้นต่ำตามไปด้วยเช่นกัน

2. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และตัวเกณฑ์ เพื่อหาค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) กับค่าสหสัมพันธ์พหุคูณโดยแยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

การศึกษาครั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง จะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือไม่ เพื่อที่จะทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4.1, 4.2, 4.3 และ 4.4 ที่ตั้งไว้ว่าความรู้และความเชื่อ

ในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยแยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง นอกจากนี้เพื่อที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และตัวพยากรณ์ตัวใดที่จะส่งผลต่อตัว เกณฑ์มากที่สุด ดังนี้

๔.1 การวิเคราะห์ตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัว เกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.4179 ^{**}	0.1817 ^{**}
X_2		1	0.2405 ^{**}
Y			1

**P < .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ และตัว เกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร จากตารางแสดงว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ และความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะใด

ลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่ถูกลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า ถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่ถูกลักษณะอีก 2 ประการ นั้นต่ำตามไปด้วยเช่นกัน

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวเกณฑ์มากที่สุด จึงได้เสนอค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร	β_1	β_2	R
	0.0984	0.1994	0.2566**
อันดับที่	2	1	

** $P < .01$

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับตัวพยากรณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.4184**	0.2572**
X_2		1	0.5175**
Y			1

**P < .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ และตัวแปรกับตัวพยากรณ์ ของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชัยภูมิ จากตารางแสดงว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า ถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการนั้นต่ำตามไปด้วยเช่นกัน

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวแปรมากที่สุด จึงได้เสนอค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ

ชัยภูมิ	β_1	β_2	R
	0.0493	0.4969	0.5194 **
อันดับที่	2	1	

** $p < .01$

จากตาราง 6 จะเห็นว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์
กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ
ความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะส่งผลกระทบต่อกรปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่า
ความรู้ในพระพุทธศาสนา

2.2 การวิเคราะห์โดยแยกตามเพศ

ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของนักเรียนชาย

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.5783 **	0.4181 **
X_2		1	0.5763 **
Y			1

** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ และตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์ ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายจากตารางแสดงว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า นักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการต่ำตามไปด้วยเช่นกัน

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวเกณฑ์มากที่สุด จึงได้เสนอค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียนชาย

นักเรียนชาย	β_1	β_2	R
	0.1274	0.5026	0.5856**
อันดับที่	2	1	

**P < .01

จากตาราง 8 จะเห็นได้ว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มากกว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนหญิง

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.3107**	0.0954
X_2		1	0.3668**
Y			1

** $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ และตัวแปร กับตัวพยากรณ์ของ กลุ่มตัวอย่าง เพศหญิง จากตาราง แสดงว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนา กับ การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรู้ในพระพุทธศาสนา กับ การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้น ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ถ้า นักเรียนมีความเชื่อในพระพุทธศาสนา มาก ก็จะปฏิบัติตามมาก หรือถ้ามีความเชื่อ น้อย ก็จะปฏิบัติตามน้อย และถ้า นักเรียนมีความรู้ในพระพุทธศาสนา มาก ก็จะมี ความเชื่อมาก หรือถ้ามีความรู้ น้อย ก็จะมี ความเชื่อ น้อย แต่การที่มี ความรู้ในพระพุทธศาสนา มากหรือน้อยนั้น ไม่ มีผลทำให้ การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มากหรือน้อยตามไป ด้วย

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวแปรมากที่สุด จึงได้เสนอค่าความ สัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียนหญิง

นักเรียนหญิง	β_1	β_2	R
	- 0.0205	0.3732	0.3673**
อันดับที่	2	1	

** $P < .01$

จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มากกว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา

2.3 การวิเคราะห์โดยแยกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.0855	0.1471
X_2		1	0.4209**
Y			1

** $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ และตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จากตารางแสดงว่า ความรู้และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน แต่ความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าถ้ามีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากหรือน้อย จะมีผลให้การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากหรือน้อยตามไปด้วย ส่วนความรู้และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และความรู้กับความเชื่อในพระพุทธศาสนานั้นไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าจะส่งผลให้เกิดความมากน้อยต่อกันและกันได้

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวเกณฑ์มากที่สุด จึงได้เสนอค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ตาราง 12 ความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	β_1	β_2	R
อันดับที่	0.119 2	0.4113 1	0.4354**

** $P < .01$

จากตาราง 12 จะเห็นได้ว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.2905**	0.2583**
X_2		1	0.5259**
Y			1

** P < .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ และตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จากตารางแสดงว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า ถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการนั้นต่ำตามไปด้วยเช่นกัน

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวแปรตามมากที่สุด จึงได้เสนอค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ค่าความสัมพันธ์สัมพันธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียน
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ	β_1	β_2	R
อันดับที่	0.1153	0.4924	0.5373**
	2	1	

** $P < .01$

จากตาราง 14 จะเห็นได้ว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อในพระพุทธศาสนาส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา

2.4 การวิเคราะห์โดยแยกตามฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือ

ผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.4757 ^{**}	0.3229 ^{**}
X_2			0.5666 ^{**}
Y			1

^{**} $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์ และตัวเกณฑ์กับตัวพยากรณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง จากตารางแสดงว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวก กับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า ถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการนั้นต่ำตามไปด้วยเช่นกัน

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวเกณฑ์มากที่สุด จึงได้เสนอค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียนที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง

นักเรียนที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง	β_1	β_2	R
	0.0690	0.5338	0.5698**
อันดับที่	2	1	

** $P < .01$

จากตาราง 16 จะเห็นได้ว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อในพระพุทธศาสนาส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มากกว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา

ตาราง 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวพยากรณ์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ตัวแปร	ความรู้ใน พระพุทธศาสนา X_1	ความเชื่อใน พระพุทธศาสนา X_2	การปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา Y
X_1	1	0.4624 ^{**}	0.2830 ^{**}
X_2		1	0.4800 ^{**}
Y			1

^{**} P < .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์และตัวแปรกับตัวพยากรณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จากตาราง แสดงว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงข้ามได้ว่า ถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการนั้นต่ำตามไปด้วยเช่นกัน

เพื่อที่จะทราบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดที่ส่งผลต่อตัวแปรตามมากที่สุด จึงได้เสนอค่าความสัมพันธ์สัมพัทธ์ (Beta weight) รวมทั้งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ค่าความสัมพันธ์สัมพันธ์ (β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของนักเรียนที่ บิฑามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

นักเรียนที่บิดามารดาหรือ ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	β_1	β_2	R
อันดับที่	0.0777	0.4441	0.4849 ^{**}
	2	1	

** $P < .01$

จากตาราง 18 จะเห็นได้ว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อในพระพุทธศาสนาส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มากกว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อที่จะทราบว่านักเรียนที่มีสภาพแวดล้อม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจะมีความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแตกต่างกันหรือไม่ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 19 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ

ที่ตั้งของโรงเรียน	N	\bar{X}	S^2	t
กรุงเทพมหานคร	380	25.3132	33.8990	7.9847 **
ชัยภูมิ	191	21.5393	25.6287	

** $P < .01$

จากตาราง 19 จะเห็นได้ว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพมหานครมีความรู้ในพระพุทธศาสนาดีกว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

ตาราง 20 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ชาย	171	24.6959	42.1423	1.8339
หญิง	209	25.8181	26.7552	

$P > .01$

จากตาราง 20 จะเห็นได้ว่าความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ชาย	86	20.9535	35.6684	1.4014
หญิง	105	22.0190	17.1535	

$$P > .01$$

จากตาราง 21 จะเห็นได้ว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและ
นักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิไม่แตกต่างกัน

ตาราง 22 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนต่ำ

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	103	32.0485	4.7525	33.2387**
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	103	18.0000	13.6471	

$$** P < .01$$

จากตาราง 22 จะเห็นได้ว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนแตกต่างกัน มีความรู้ในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้ในพระพุทธศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตาราง 23 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	52	27.2308	9.2790	19.4726**
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	52	15.5385	9.4691	

** $P < .01$

จากตาราง 23 จะเห็นได้ว่า นักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้ในพระพุทธศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตาราง 24 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง
และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง	105	25.4762	32.0788	0.4283
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	47	25.0000	43.7391	

$$P > .01$$

จากตาราง 23 จะเห็นได้ว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพ
มหานครที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 25 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และ
บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง	12	19.5000	20.3182	1.4542
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	104	21.5288	21.9992	

$$P > .01$$

จากตาราง 25 จะเห็นได้ว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 26 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ

สถานที่ตั้งของโรงเรียน	N	\bar{X}	S^2	t
กรุงเทพมหานคร	380	131.7237	198.3694	7.5017**
ชัยภูมิ	191	123.3613	168.8951	

** P < .01

จากตาราง 26 จะเห็นได้ว่า ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพมหานครมีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

ตาราง 27 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ชาย	171	130.2924	234.0317	1.7673
หญิง	209	132.8947	167.1139	

P > .01

จากตาราง 27 จะเห็นได้ว่า ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 28 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อในพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ชาย	86	120.4767	212.4406	2.7517**
หญิง	105	125.7238	122.4134	

** $P < .01$

จากตาราง 28 จะเห็นได้ว่าความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชาย

ตาราง 29 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อในพระพุทธศาสนา ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	103	136.0971	139.9317	6.9047**
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	103	122.6019	253.2223	

** $P < .01$

จากตาราง 29 จะเห็นได้ว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานครที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการแตกต่างกัน มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตาราง 30 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	52	129.5000	149.5490	4.8315**
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	52	117.4801	172.2937	

** $P < .01$

จากตาราง 30 จะเห็นได้ว่า นักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตาราง 31 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และ
บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง	105	129.0000	257.7500	1.8482
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	47	133.8298	205.5791	

$$P > .01$$

จากตาราง 31 จะเห็นได้ว่าความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพ
มหานครที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 32 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อในพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดา
มารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง	12	122.9167	120.9924	0.6274
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	104	125.0385	141.0082	

$$P > .01$$

จากตาราง 32 จะเห็นได้ว่า ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัด

ชัยภูมิ ที่บิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 33 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ

สถานที่ตั้งของโรงเรียน	N	\bar{X}	S^2	t
กรุงเทพมหานคร	380	108.9447	144.2634	1.0028
ชัยภูมิ	191	107.8744	145.0789	

$$P > .01$$

จากตาราง 33 จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 34 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ชาย	171	106.5556	173.4131	3.4859**
หญิง	209	110.8995	112.6004	

$$**P < .01$$

จากตาราง 34 จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชาย

ตาราง 35 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ชาย	86	104.3023	166.8259	3.7623**
หญิง	105	110.8000	109.5077	

** $P < .01$

จากตาราง 35 จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชาย

ตาราง 36 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	103	111.1942	88.6678	3.9991**
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	103	104.2427	222.5582	

** $P < .01$

จากตาราง 36 จะเห็นได้ว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานครที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตาราง 37 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	52	110.6923	77.1976	3.0971 **
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	52	103.0192	241.9800	

** $P < .01$

จากตาราง 37 จะเห็นได้ว่า นักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตาราง 38 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

กรุงเทพมหานคร	N	\bar{X}	S^2	t
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง	105	107.4762	189.7903	2.2792*
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	47	112.8298	174.3617	

*P < .05

จากตาราง 38 จะเห็นได้ว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานครที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง

ตาราง 39 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตามหลักธรรม
ของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่บิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทาง
เศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ชัยภูมิ	N	\bar{X}	S^2	t
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง	12	109.0000	105.2727	0.2767
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	104	108.1154	150.7633	

$$P > .01$$

จากตาราง 39 จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของ
นักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่บิณฑาคารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารดา
หรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกัน

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาว่า ความรู้ ความเชื่อในพระพุทธศาสนาจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือไม่
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ โดยแยกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กระทำกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2522 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 380 คน และกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 191 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบ Simple Random Sampling

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรม แบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนาและแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรม มีค่าความเชื่อมั่น 0.8117 แบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา และ

แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีค่าความเชื่อมั่น 0.8151 และ 0.8405 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
2. วิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความรู้ และความเชื่อในพระพุทธศาสนา กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยแยกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
3. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยแยกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า ความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาของทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาของ กลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า

3.1 ในด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา

3.1.1 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพมหานครมีความรู้ในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

3.1.2 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิไม่แตกต่างกัน

3.1.3 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้ในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3.1.4 ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำไม่แตกต่างกัน

3.2 ในด้านความเชื่อในพระพุทธศาสนา

3.2.1 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพมหานครมีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

3.2.2 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน

3.2.3 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ในจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชาย

3.2.4 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3.2.5 ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำไม่แตกต่างกัน

3.2 ในด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

3.3.1 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน

3.3.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชาย

3.3.3 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3.3.4 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง

3.3.7 การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนใน จังหวัดชัยภูมิที่บิคารมารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิคารมารดาหรือ ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้กับความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1, 2 และ 3 ที่ตั้งไว้ว่า ความรู้และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันทางบวก ความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันทางบวก และความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันทางบวก ผลการวิเคราะห์นี้แสดงว่า ถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการสูงตามไปด้วย หรืออาจกล่าวในทางตรงกันข้ามได้ว่า ถ้านักเรียนมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่ำแล้ว จะมีแนวโน้มที่คุณลักษณะอีก 2 ประการนั้นต่ำตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นการที่นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มากหรือน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่านักเรียนมีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา มากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้จากผลของการศึกษา เมื่อวิเคราะห์โดยใช้ค่า Beta-weight พบว่า ค่าของความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นอันดับหนึ่ง ย่อมแสดงให้เห็นว่าถ้าปลูกฝัง ความเชื่อได้แล้ว ความรู้และการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจะตามมาด้วยเช่นกัน

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนา กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยแยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้พบว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาของทุกตัวแปร มีความสัมพันธ์ กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1, 4.2, 4.3 และ 4.4 ที่ตั้งไว้ว่า ความรู้และความเชื่อ ในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยแยก ตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง แสดงว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งแตกต่างกัน มีเพศต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะ ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน เมื่อมีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาแล้ว จะปฏิบัติตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเหมือนกัน นั่นคือความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความเชื่อ ในพระพุทธศาสนากับ การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าว

3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อ และ การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้พบว่า

3.1 ในด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิ มีความรู้ในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพมหานครมีความรู้ในพระพุทธศาสนา ตีกว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ตั้งไว้ว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพ มหานครและจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครมากกว่าครึ่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในอาณาเขตของวัด ทำให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเมากกว่านักเรียน ในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งโรงเรียนไม่ได้ตั้งอยู่ในอาณาเขตของวัด นอกจากนี้ใน

กรุงเทพมหานครยังมีโรงเรียนพุทธศาสนานานาชาติให้นักเรียนที่สนใจได้ศึกษาเล่าเรียน
 ซึ่งในจังหวัดชัยภูมิไม่มี ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนใน
 กรุงเทพมหานครแตกต่างจากนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

สำหรับความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ทั้งใน
 กรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิในการศึกษาครั้งนี้ปรากฏว่าความรู้ในพระพุทธศาสนา
 ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5.1
 และ 5.2 ที่ตั้งไว้ว่าความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพ
 มหานคร (ข้อ 5.1) และจังหวัดชัยภูมิ (ข้อ 5.2) แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้
 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันทนีย์ วิชัยคำ (วันทนีย์ วิชัยคำ 2515 : 56) ที่พบว่า
 นิสิตชายและนิสิตหญิงมีความรู้ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้
 อาจเป็นเพราะว่าทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ทำให้ความรู้
 ในพระพุทธศาสนาที่ได้รับไม่แตกต่างกัน

แต่การเปรียบเทียบความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
 เรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และ
 จังหวัดชัยภูมิ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผล
 สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้ในพระพุทธศาสนาดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5.3 และ 5.4 ที่ตั้งไว้ว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนา
 ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร (ข้อ 5.3) และในจังหวัดชัยภูมิ (ข้อ 5.4) ที่มีผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียน
 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสามารถศึกษาหาความรู้ได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
 เรียนต่ำ เนื่องจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถในการเรียนรู้
 และเข้าใจในสิ่งที่เรียน และมีความสามารถในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบแบบทดสอบ
 ได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ส่วนการเปรียบเทียบความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่บิดามารดาหรือ
 ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจ
 ต่ำ ของนักเรียนทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไป

ตามสมมติฐานข้อที่ 5.5 และ 5.6 ที่ตั้งไว้ว่า ความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนใน กรุงเทพมหานคร (ข้อ 5.5) และในจังหวัดชัยภูมิ (ข้อ 5.6) ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจจะเป็นค้ำค่ากล่าวของสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สมเด็จพะธีรญาณมุนี 2517 : 39) ที่ว่า พระพุทธศาสนาไม่ถือชั้นวรรณะ ทุก ๆ คนสามารถที่จะศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนา ได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นความรู้ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่บิดามารดาหรือ ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจึง ไม่แตกต่างกัน

3.2 ในด้านความเชื่อในพระพุทธศาสนา นักเรียนในกรุงเทพมหานครและ จังหวัดชัยภูมิมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพมหานคร มีความเชื่อในพระพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนในจังหวัด ชัยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ตั้งไว้ว่า ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียน ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนที่เป็น กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครมากกว่าครึ่งหนึ่งตั้งอยู่ในอาณาเขตของวัด ทำให้นักเรียน มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา มากกว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งโรงเรียนไม่ได้ ตั้งอยู่ในอาณาเขตของวัด นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานครยังมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้นักเรียนที่สนใจได้ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งในจังหวัดชัยภูมิไม่มี ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้ความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครแตกต่างจากนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

สำหรับการเปรียบเทียบความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชาย และ นักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 6.1 ที่ตั้งไว้ว่า ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของวันทนีย์ วิชัยคำ (วันทนีย์ วิชัยคำ 2515 : 56) ที่พบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีความเชื่ออัน เป็นหลักของพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนิสิตหญิงมีทัศนคติดีกว่า

นิสิตชาย และขัดแย้งกับผลการวิจัยของสลิลลา วรรณัจฉริยา (สลิลลา วรรณัจฉริยา 2512 : 52) ที่พบว่านิสิตหญิงมีทัศนคติที่เห็นชอบกับศาสนา มากกว่านิสิตชาย แต่ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชชา เกกานนท์ (พัชชา เกกานนท์ 2512 : 143) ที่พบว่าไม่มีความแตกต่างในระหว่างเพศชายและเพศหญิงในกลุ่มเดียวกัน เกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อถือพระพุทธศาสนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานครอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน หลักสูตรวิชาพุทธศาสนาที่เรียนก็เหมือนกัน ดังนั้นความเชื่อในพระพุทธศาสนาจึงไม่แตกต่างกัน

แต่การเปรียบเทียบความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมินั้น ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชาย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6.2 ที่ตั้งไว้ว่า ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันทนีย์ วิชัยคำ (วันทนีย์ วิชัยคำ 2512 : 16) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสลิลลา วรรณัจฉริยา (สลิลลา วรรณัจฉริยา 2512 : 52) แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน เรียนวิชาพุทธศาสนาหลักสูตรเดียวกัน แต่ในชนบทหรือในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่กำหนดบทบาทของผู้หญิงให้แตกต่างจากผู้ชาย ผู้หญิงต้องมีความสงบเรียบร้อยเก็บตัว ผู้หญิงส่วนมากจะอยู่เฝ้าบ้านไม่ค่อยจะเฝ้าทำกิจกรรมนอกบ้านเหมือนผู้ชาย ผู้หญิงส่วนมากทำงานบ้านมีชีวิตอยู่กับผู้เฒ่าในบ้าน จึงทำให้ผู้หญิงเฝ้าทำบุญตักบาตรมากกว่าผู้ชาย ซึ่งแตกต่างจากสภาพสังคมในกรุงเทพมหานครที่บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงมีเท่าเทียมกัน ผู้ชายทำอะไรได้ ผู้หญิงก็ทำได้ ดังนั้นทำให้ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน แต่ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในจังหวัดชัยภูมิแตกต่างกัน

ส่วนการเปรียบเทียบความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความเชื่อในพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6.3 และ 6.4 ที่ตั้งไว้ว่าความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร (ข้อ 6.3) และในจังหวัดชัยภูมิ (ข้อ 6.4) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่เรียน และมีความสามารถในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบแบบสอบถามได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นทำให้ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ผลการเปรียบเทียบความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและบิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6.5 และ 6.6 ที่ตั้งไว้ว่า ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร (ข้อ 6.5) และในจังหวัดชัยภูมิ (ข้อ 6.6) ที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและบิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของพัชชา เอกานนท์ (พัชชา เอกานนท์ 2512 : 143) ที่พบว่านักเรียนที่บิณฑาคารมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนามากกว่ากลุ่มที่บิณฑาคารมีฐานะทางเศรษฐกิจใย่คืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันทนี วิชัยคำ (วันทนี วิชัยคำ 2515 : 16) ที่พบว่านิสัยที่ค่อนข้างรวบ ปานกลาง และค่อนข้างขากจน มีทัศนคติต่อพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาสำหรับชนทุกชั้น (สมเด็จพระธีรญาณมุนี 2517 : 39) ทุก ๆ คนมีโอกาที่จะเชื่อถือศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้เท่าเทียมกัน ดังนั้นอาจเป็นผลให้ความเชื่อในพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารหรือผู้ปกครอง

มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ไม่แตกต่างกัน

3.3 ในด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา นักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิมีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ตั้งไว้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้ ทั้ง ๆ ที่นักเรียนในกรุงเทพมหานครมีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนในจังหวัดชัยภูมิมีโอกาสปฏิบัติตามศาสนกิจจนเป็นกิจวัตรประจำวัน โดยที่อาจจะไม่มีความรู้และความเชื่อในสิ่งที่ทำ แต่ทำเพราะบิดามารดาเป็นผู้บอกให้ทำ ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิจึงไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มากกว่านักเรียนชาย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7.1 และ 7.2 ที่ตั้งไว้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในกรุงเทพมหานคร (ข้อ 7.1) และในจังหวัดชัยภูมิ (ข้อ 7.2) แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้สนับสนุนผลการวิจัยของวันทนีย์ วิชัยคำ (วันทนีย์ วิชัยคำ 2515 : 56) ที่พบว่านิสิตหญิงมีทัศนคติดีกว่านิสิตชายในแง่การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและเมื่อมีทัศนคติที่กว่านั้นคือมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาดีกว่า เมื่อมีความเชื่อดีกว่าก็มีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาดีกว่านั่นเอง นอกจากนี้สังคมไทยมีขนบธรรมเนียมประเพณี ที่กำหนดบทบาทของผู้หญิงให้แตกต่างจากผู้ชาย ความประพฤติบางอย่างที่ผู้ชายทำได้ โดยที่สังคมไม่ตำหนิติเตียน เช่น การดื่มสุรา สูบบุหรี่ มีอนุภรรยา แต่สิ่งเหล่านี้ผู้หญิงทำไม่ได้ เพราะจะถูกประณามว่าเป็นหญิงที่ไม่ดี ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงจึงแตกต่างกัน

สำหรับการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่า

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7.3 และ 7.4 ที่ตั้งไว้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร (ข้อ 7.3) และในจังหวัดชัยภูมิ (ข้อ 7.4) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสามารถศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้เข้าใจลึกซึ้งมากกว่านักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทำให้เห็นประโยชน์หรือคุณค่าของหลักธรรมนั้น เป็นผลให้ปฏิบัติตามหลักธรรมนั้นในที่สุด ดังนั้นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จึงปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ส่วนการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง กับนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำในกรุงเทพมหานคร พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7.5 ที่ตั้งไว้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีโอกาสที่จะหาความสำราญใส่ตัวเอง เช่น ชมภาพยนตร์ เทียวสโมสรรถกลางคืน ฯลฯ ได้มากกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และสภาพสังคมในกรุงเทพมหานครมีสถานเริงรมย์ต่าง ๆ มากมายสำหรับให้ผู้ที่ฐานะทางเศรษฐกิจดีได้เที่ยวเตร่หาความสำราญ ซึ่งเป็นการผิดหลักของพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง แตกต่างจากนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

แต่การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง กับนักเรียนที่บิณฑาคารหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อที่ 7.6 ที่ตั้งไว้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในจังหวัดชัยภูมิต่าง ๆ มีน้อย ดังนั้นโอกาสที่ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะเที่ยวหาความสำราญจึงมีน้อย ดังนั้นจึงทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ย่อมเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาได้ทราบว่าถ้าจะให้ให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาแล้ว จะต้องสอนให้นักเรียนมีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาเสียก่อน โดยครูจะต้องเน้นให้นักเรียนมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นอันดับแรก ความเชื่อนั้นจะต้องเป็นความเชื่อในแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา แล้วจึงสอนความรู้ในพระพุทธศาสนา ถ้านักเรียนมีความรู้และความเชื่อในพระพุทธศาสนาแล้ว จะปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้ด้วย
2. การศึกษาค้นคว้าศึกษาเฉพาะนักเรียนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชัยภูมิเท่านั้น ดังนั้นน่าจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อีก โดยศึกษาจากนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่ไม่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย เพราะในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละภาคของประเทศไทยย่อมมีสิ่งแวดล้อมและขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกันไป เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในแต่ละท้องถิ่นได้ปรับปรุงวิธีการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. การศึกษาค้นคว้าศึกษาเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น จึงควรจะได้มีการศึกษาในระดับอื่น ๆ ด้วย เพราะเด็กในแต่ละวัยย่อมมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมแตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง การสอนให้เหมาะสมในเด็กแต่ละวัย
4. ควรที่จะมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติ

ตามหลักธรรมของศาสนาของนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เพราะประเทศไทยให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา ซึ่งมีนักเรียนเป็นจำนวนมากไม่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์

5. ควรที่จะมีการศึกษาในเรื่องนี้กับนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมอื่น เช่น กรมอาชีวศึกษา และสำนักงานการศึกษาเอกชน เพราะนักเรียนเหล่านี้มีสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาที่แตกต่างจากนักเรียนในกรมสามัญศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร และวิธีสอนให้ได้ผลยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. "หลักจริยธรรมที่ควรคำนึงในการให้การศึกษา" จริยธรรม
ครูสภาพระสุเมรุ 2514, 38 หน้า
- จำนวย วิมะสิน การสำรวจความสนใจและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัด
นนทบุรี วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506, 122 หน้า อัดสำเนา
ชวาล แพร่ตฤกล เทคนิคการวัดผล วัฒนาพานิช 2506, 452 หน้า
- ดวงเดือน พันธุมนาวิ การพัฒนาจริยธรรม ไทยวัฒนาพานิช 2522, 84 หน้า
- ตรงรัชฎ์ ศิษะนาวิ "การสอนศีลธรรม" วิสามนศึกษา 2 : 15 กันยายน 2508
- นพพร อุดลยพันธ์ ความสนใจและทัศนคติของเยาวชนต่อพุทธศาสนา วิทยานิพนธ์ ค.บ.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506, 122 หน้า อัดสำเนา
- นวลผจง เสวตเวช พุทธศาสนากับการแนะแนว วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2500, 102 หน้า อัดสำเนา
- ผุสดี โยธินทวิ สำรวจความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพุทธศาสนาจากนักเรียนชั้น
ม.ศ.4 สายอาชีพ (แผนกพลศึกษา) วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2508, 76 หน้า อัดสำเนา
- "พ.ท." (นามแฝง) "ทำอย่างไรจึงจะไม่เบื่อวิชาศีลธรรม" ครูเชียงใหม่ 8 : 10
14 พฤษภาคม 2517
- พรพรรณ วัชรากัย การใช้กิจกรรมในการสอนวิชาศีลธรรมสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2504, 75 หน้า อัดสำเนา
- พิชชา เกกานนท์ ความเชื่อและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508, 88 หน้า อัดสำเนา
- พัฒนา ชูเชื้อ การอบรมพุทธศาสนาและความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่นที่มีต่อพุทธศาสนาใน
โรงเรียนวันอาทิตย์ จังหวัดพระนคร วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2508, 88 หน้า อัดสำเนา
- พุทธทาสภิกขุ บรมธรรม การพิมพ์พระนคร 2514, 864 หน้า

- เพ็ญจันทร์ ภูประเสริฐ การสอนที่ลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร
 วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 140 หน้า อัดสำเนา
- พิน ดอกบัว "คนไทยกับพระพุทธศาสนา" วัฒนธรรมไทย 9 : กันยายน 2521
- ภิญโญ ศรีหงษ์ ทัศนคติและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต่อพุทธศาสนา
 วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2501, 102 หน้า อัดสำเนา
- ราชกฤษณ์ "คำปราศรัยของ ดร.ราชกฤษณ์ อดีตประธานาธิบดีอินเดียในการเปิดประชุม
 ใหญ่ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก" พ.ศ.ล. 4๘ : เมษายน 2519
- ราที ทองสวัสดิ์ การอบรมที่ลธรรมและพุทธศาสนาในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในทัศนของครู วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2503, 99 หน้า
 อัดสำเนา
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522, 266
 หน้า
- วันเพ็ญ วิชัยคำ การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อ
พุทธศาสนา วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515,
 69 หน้า อัดสำเนา
- วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
 กรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523, 181 หน้า
- สถาพร มาลีเวชรพงศ์ การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนที่ลธรรมชั้นประกาศ
นียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปีการศึกษา 2516 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัย
 วิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 105 หน้า อัดสำเนา
- สมเด็จพระธีรญาณมุนี "ความประเสริฐแห่งพุทธศาสนา" ข้อฟ้า 9 : 2 กุมภาพันธ์
 2517
- สมถวิล อัจฉรินทร์ การสำรวจการวัดผลวิชาที่ลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์
 ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2505, 45 หน้า อัดสำเนา
- สลิลา วรรณัจฉริยา การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา
 วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 30 หน้า อัดสำเนา

- สำเนา เจิมพร แนวการสอนพุทธศาสนากับแนวการสอนแผนใหม่ วิทยานิพนธ์ ค.บ.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2502, 40 หน้า อัดสำเนา
- สุธา ธรรมมิตร การอบรมพุทธศาสนาและศีลธรรมทางบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2503, 109 หน้า อัดสำเนา
- สุมาลี สุทธปรีดา การอบรมพุทธศาสนาและศีลธรรม วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2503, 109 หน้า อัดสำเนา
- Basabe, Fernando M. Japanese Youth Confronts Religion Charles E.
Tuttle Company Inc., 1967, 292 p.
- Cronbach, Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing. 3 rd ed,
New York, 1970, 752 p.
- Fan, Chung-Teh. Item Analysis Table. Princeton. New Jersey
Educational Testing Service, New Jersey, 1952. 32 p.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and
Education. McGraw-Hill Book Co., New York, 1966. 446 p.
- Gardner, Larry Allan. "Religious Attitudes and Beliefs of Students
in Luther on College with Reference to their Value Structures
and Personal Variables" Dissertation Abstracts. 42 : 46620-A,
May 1975.
- Kuhlen, G. Raymond and Arnold, Martha. "Differences in Religious
Beliefs and Problems during Adolescence," Journal of Genetic
Psychology. Vol. 65, May, 1944.
- Peter, Charles C., and Voorhis, Walter R. Va. Statistical
Procedures and their Mathematical Bases. McGraw-Hill Book
Company, New York, 1940, 516 p.

Reid, Ramon R. "Moral and Spiritual Values : To Teach or Not to Teach ?" Journal of Secondary Education. Vol. 40, No.2, February, 1965.

Walker, Helen M., and Lev, Joseph, Statistical Inference. Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1953, 510 p.

ภาคผนวก

ตารางแสดงค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาศีลธรรม

ข้อที่	P_H	P_L	P	r	ข้อที่	P_H	P_L	P	r
1	.75	.31	.53	.44	21	.85	.40	.64	.48
2	.58	.23	.40	.36	22	.62	.26	.44	.37
3	.55	.14	.33	.45	23	.94	.52	.76	.54
4	.69	.38	.54	.32	24	.63	.30	.46	.34
5	.90	.42	.68	.54	25	.63	.15	.38	.50
6	.77	.45	.62	.34	26	.83	.58	.71	.30
7	.75	.32	.54	.43	27	.63	.27	.45	.37
8	.96	.53	.78	.59	28	.79	.38	.59	.42
9	.90	.39	.67	.54	29	.75	.47	.61	.30
10	.84	.43	.65	.44	30	.81	.46	.64	.38
11	.68	.47	.58	.22	31	.96	.58	.80	.55
12	.93	.56	.77	.49	32	.58	.20	.38	.40
13	.92	.61	.78	.43	33	.83	.38	.62	.47
14	.86	.34	.62	.54	34	.89	.72	.81	.26
15	.74	.07	.37	.69	35	.94	.51	.75	.55
16	.86	.60	.74	.32	36	.74	.41	.58	.34
17	.78	.19	.46	.58	37	.92	.58	.77	.45
18	.48	.28	.38	.21	38	.66	.22	.43	.45
19	.85	.55	.71	.35	39	.41	.21	.34	.31
20	.88	.71	.80	.25	40	.85	.70	.78	.20

นักเรียนที่รัก

ครูมีความประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียน เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมาย ครูจึงใคร่ขอความร่วมมือจากนักเรียน ในการตอบแบบทดสอบ และกรอกแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริงของนักเรียนในมากที่สุด นักเรียนไม่ต้องลงชื่อคำตอบของนักเรียนจะรักษาไว้เป็นความลับ และไม่นำไปเปิดเผยในที่ใด ๆ ฉะนั้นขอให้นักเรียนสบายใจในการตอบ และตอบตามความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียน ยิ่งตอบได้ตรงความเป็นจริงมากเท่าใด ยิ่งเป็นผลดีมากเท่านั้น

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

นายสันต์ สีนุพันธ์ประทุม

นิสิตปริญญาโท สาขาการมัธยมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบและแบบสอบถาม

ก. คำชี้แจงเกี่ยวกับการทำแบบทดสอบวิชาศีลธรรม

- แบบทดสอบนี้มี 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดบางประการของนักเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนเลือกตอบข้อที่ถูกที่สุด
- เมื่อนักเรียนเลือกข้อที่คิดว่าถูกที่สุดแล้ว ให้กาเครื่องหมาย ลงบนข้อ ก ข ก หรือ ง ในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่างการตอบ

๐) ชาวไทยส่วนมากนับถือศาสนาอะไร

- | | |
|--|-----------|
| <input checked="" type="checkbox"/> พุทธ | ข. อิสลาม |
| ค. คริสต์ | ง. ขงจื้อ |

๐) ก ข ก ง

ตอนที่ 1 โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน ที่ต้องการ

- เพศ ชาย หญิง
- คะแนนเฉลี่ยสะสม 4.00 - 3.00
 2.99 - 2.50 2.49 - 2.00
 1.99 - 1.00 0.99 - 0.00
- รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองโดยประมาณต่อ 1 เดือน
 มากกว่า 4,000 บาท 4,000 - 1,501 บาท
 ไม่เกิน 1,500 บาท

ตอนที่ 2 ก. แบบทดสอบวิชาศีลธรรม

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. วันมาฆบูชามีความสำคัญอย่างไร ?

- ก. วันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้
- ข. วันที่พระพุทธเจ้านิพพาน
- ค. วันที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา
- ง. วันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์

2. พระรัตนตรัยหมายถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีครบเป็นครั้งแรกในวันอะไร ?

- ก. วันมาฆบูชา
- ข. วันวิสาขบูชา
- ค. วันเข้าพรรษา
- ง. วันอาสาฬหบูชา

3. กรรมคืออะไร ?

- ก. ความโชคร้าย
- ข. ผลของการทำชั่ว
- ค. การกระทำด้วยเจตนา
- ง. ความทุกข์ในชาติก่อน

4. สัมปรีชธรรมคืออะไร ?

- ก. ธรรมของผู้นั่ง
- ข. ธรรมของกนที
- ค. ธรรมของกฤหิณี
- ง. ธรรมของบุตรองเรือน

5. หลักธรรมในการคบเพื่อนและคบมิตร ได้แก่หลักธรรมในข้อใด ?

- ก. ศีล สมาธิ ปัญญา
- ข. ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา
- ค. ศรัทธา สติ ชันติ โสรัจจะ
- ง. ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมนัตตา

6. การวางตนสม่ำเสมอและเหมาะสม รู้จักตนเองเสมอว่าเป็นใคร ไม่ยกตน ข่มคนอื่น แสดงว่ามีหลักธรรมในข้อใด ?

- ก. ปัญญา
- ข. ฉันทะ
- ค. สมนัตตา
- ง. อตถจริยา

7. ถ้านักเรียนมีความละเอียดอ่อนต่อการทำชั่ว แสดงว่านักเรียนยึดถือหลักธรรมในข้อใด ?

- ก. หิริ
- ข. ชันติ
- ค. โสรัจจะ
- ง. โอคตปิยะ

8. การกระทำเช่นไรที่แสดงว่ามีโอศติปะยะ หรือความเกรงกลัวต่อบาป ?
- เจียมตัว
 - ไม่พูดเสียงดัง
 - ไม่แต่งหน้าทาปาก
 - ไม่คิดจะหนีโรงเรียน
9. การกระทำเช่นไรที่แสดงว่ามีกุศล วจิกรรม ?
- เว้นจากการฆ่าสัตว์
 - เว้นจากการลักทรัพย์
 - เว้นจากการพูดคำหยาบ
 - เว้นจากการรอกยาใจของคนอื่น
10. การกระทำในข้อใดที่แสดงว่าเป็นผู้ เข้าใจหลักไตรลักษณ์ ?
- เสียใจเมื่อคนรักตาย
 - ดีใจที่แม่ซื้อรถยนต์ให้
 - ไม่ยินดียินร้ายเมื่อคนชมว่าสวย
 - สลัดใจเมื่อเห็นความมอดอยาก ของเขมรอพยพ
11. การที่พ่อแม่บังคับให้ศาสนาพุทธ แล้วลูก หลานก็นับถือตามไปด้วยเป็นการ นับถือแบบใด ?
- ถือตามกฎหมาย
 - ถือตามสัญชาติ
 - ถือตามเชื้อชาติ
 - ถือตามประเพณี
12. เราสวดมนต์ไหว้พระเพื่ออะไร ?
- เพื่อให้ร่ำรวย
 - เพื่อเป็นศิริมงคล
 - เพื่อช่วยคุ้มครองภัย
 - เพื่อรำลึกถึงพระคุณของ พระรัตนตรัย
13. เราใส่บาตรพระเพื่ออะไร ?
- เพื่อเป็นประเพณี
 - เพื่อแสดงความโอบอ้อมอารี
 - เพื่อให้ชื่อว่านับถือพุทธศาสนา
 - เพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้ วัฒนาถาวร
14. ศาสนาพุทธมีประโยชน์อย่างไร ?
- ช่วยขจัดความกลัว
 - ช่วยให้ไทยดำรงความเป็นไทย
 - เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน
 - เป็นแนวปฏิบัติให้รอดพ้นจากความทุกข์
15. ศาสนาพุทธจัดอยู่ในประเภทใด ?
- จิตนิยม
 - เทวนิยม
 - อเทวนิยม
 - วัตถุนิยม

16. ข้อความใดที่ถูกตองตามหลักศาสนา ?

- ก. ทำดีได้ก็มีที่ไหน ทำชั่วได้ก็มีถมไป
- ข. ศาสนาคือการเมือง การเมืองคือศาสนา
- ค. ศาสนาตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์
- ง. ศาสตร์ทุกศาสตร์ต้องตั้งบนพื้นฐานของศาสนา

17. ไตรสิกขาใดแก่อะไร ?

- ก. ทิล สมาธิ ปัญญา
- ข. รากะ โทสะ โมหะ
- ค. สบง จีวร สังฆาฏิ
- ง. อนิจจัง ทุกขัง อนตฺตฺตา

18. พระสงฆ์คืออะไร ?

- ก. ผู้ทรงศีล
- ข. สาวกของพระพุทธเจ้า
- ค. ผู้ละเว้นอาหารในยามวิกาล
- ง. ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า

19. พระสงฆ์ที่เรามองเห็นโดยทั่วไปนั้น

เราเรียกว่าอะไร ?

- ก. อริยสงฆ์
- ข. สมมติสงฆ์
- ค. พระอนาคามี
- ง. พระสกนิคามิ

20. เราสามารถเข้าถึงพระรัตนตรัยด้วยวิธีใด ?

- ก. ด้วยการฟังเทศน์
- ข. ด้วยการอุปสมบท
- ค. ด้วยการทำบุญที่วัด
- ง. ด้วยการศึกษาและปฏิบัติตาม

21. ความจริงสูงสุดในพระพุทธศาสนาคืออะไร ?

- ก. ทิล 5
- ข. นิพพาน
- ค. บริษัท 4
- ง. ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

22. มัจฉาทิฎฐิคืออะไร ?

- ก. ความเห็นผิด
- ข. ความอิจฉาริษยา
- ค. ความไม่เชื่อในหลักธรรม
- ง. ความเชื่อชั่วครั้งชั่วคราว

23. เมืองไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา แต่จะเห็นว่ามรดกศิลปกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เป็นเพราะอะไร ?

- ก. เพราะสภาพทางเศรษฐกิจ
- ข. เพราะสภาพทางการเมือง
- ค. เพราะศาสนาพุทธไร้ประโยชน์
- ง. เพราะคนนับถือศาสนาแต่ไม่ปฏิบัติตามหลักธรรม

24. "ชีวิต" ตามหลักพุทธศาสนาประกอบด้วยอะไรบ้าง ?

- ก. รูปธรรม นามธรรม
- ข. ดิน น้ำ ลม ไฟ
- ค. กระดูก หนัง เนื้อ น้ำ
- ง. ทุกข์ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

25. "เวทนา" คืออะไร ?

- ก. ความเศร้า
- ข. ความหดหู่
- ค. ความสังสาร
- ง. ความรู้สึกสุข-ทุกข์ ไม่สุข-ไม่ทุกข์

26. "การปรุงแต่ง" ตามหลักพุทธศาสนาตรงกับข้อความในข้อใด ?

- ก. เวทนา
- ข. สัญญา
- ค. สังขาร
- ง. วิญญาณ

27. พระพุทธเจ้าตรัสว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากอะไร ?

- ก. เหตุ
- ข. กิเลส
- ค. บุญ - บาป
- ง. ธรรมชาติ

28. กวตัมหาทีโออะไร ?

- ก. ความอยากในกาม
- ข. ความอยากในทรัพย์
- ค. ความอยากมีอยากเป็น
- ง. ความไม่อยากมีไม่อยากเป็น

29. "มรรค" คืออะไร ?

- ก. เหตุแห่งทุกข์
- ข. ความจริงอันประเสริฐ
- ค. ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์
- ง. วิธีปฏิบัติเพื่อให้พ้นทุกข์

30. ถ้ามีคนไหนก่อกองไฟ 2 ตัว ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ผัด ผัด
- ข. เลี้ยงไว้ดูเล่น
- ค. ปล่อกลับกินเข้าป่า
- ง. สดับเป็นเครื่องประดับบ้าน

31. ถ้าท่านพบเงินจำนวน 100 บาท ตกอยู่ในบริเวณโรงเรียน ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. เก็บไว้ฝากออมสิน
- ข. มอบให้บิดามารดา
- ค. มอบให้ครูในโรงเรียน
- ง. นำไปซื้ออุปกรณ์การเรียน

32. ถ้าท่านมีเรื่องกุ่มใจ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ทิ่มสุรา
- ข. เล่นกีฬา
- ค. ฃญาพนตร
- ง. อ่านหนังสือธรรมะ

33. ท่านไปซื้อของที่ร้านค้าแห่งหนึ่ง ซึ่ง
เจ้าของร้านเป็นคนหน้าเลือด เพอญ
เจ้าของร้านทอนเงินให้ท่านเกิน ท่านจะ
ทำอย่างไรกับเงินที่ทอนเกิน ?
- บริจาคให้วัด
 - มอบให้ขอทาน
 - คืนให้เจ้าของร้าน
 - ใช้ส่วนตัวของท่านเอง
34. การกระทำเช่นไรที่แสดงว่าเรามีความ
เมตตา กรุณา ?
- ไหวพระ ถอนนอน
 - ช่วยจูงเด็กข้ามถนน
 - ให้เพื่อนลอกการบ้าน
 - ซื้อนกที่สนามหลวงมาเลี้ยง
35. "ความวางใจเป็นกลาง" ตรงกับหลัก
ธรรมในข้อใด ?
- เมตตา
 - กรุณา
 - มุทิตา
 - อุเบกขา
36. "พุทธ" หมายความว่าอย่างไร ?
- ผู้วิเศษ
 - ผู้พิชิตมาร
 - ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
 - ผู้เป็นพี่พี่แกสตัว
37. พระภิกษุองค์แรกในพระพุทธศาสนาชื่อ
ใคร ?
- พระราหุล
 - พระอานนท์
 - พระสารีบุตร
 - พระโกณฑัญญะ
38. "อนัตตา" คืออะไร ?
- ความหลุดพ้น
 - ความไม่เที่ยง
 - ความมิใช่ตัวตน
 - ความไม่รู้จักตาย
39. ในปัจฉิมโอวาทพระพุทธองค์ทรงเน้น
เรื่องอะไร ?
- การกระทำดี
 - ความสำรวม
 - ความไม่เที่ยง
 - ความไม่ประมาท
40. จุดหมายปลายทางของพระพุทธศาสนา
คืออะไร ?
- ความสุข
 - ความสมหวังในชีวิต
 - ความไม่มีตัวไม่มีตน
 - ความหลุดพ้นจากสิ่งทั้งปวง

ข. คำชี้แจงเกี่ยวกับการทำแบบสอบถามวัดความเชื่อในพระพุทธศาสนา

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบให้นักเรียนอ่าน แล้วตัดสินใจตามความรู้สึกของนักเรียนว่า นักเรียนเห็นด้วยในหลักธรรมของพระพุทธศาสนามากน้อยแค่ไหน
2. เมื่อนักเรียนได้พิจารณาความ มาก - น้อย แล้ว ให้นักเรียนพิจารณาเลือกตอบจากช่องทางขวามือ โดยการเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการเลือกตอบ จะมีช่องให้เลือกตอบได้ 5 ช่อง ดังนี้

จริง อย่างยิ่ง	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง อย่างยิ่ง
✓				

๐) ผู้ประพฤติธรรมยอมอยู่เป็นสุข

การกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องจริงอย่างยิ่งแสดงถึงความรู้สึกของนักเรียนว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความที่ว่า "ผู้ประพฤติธรรมยอมอยู่เป็นสุข"

แบบสอบถามวัดความเชื่อในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

1. ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ทำให้ชีวิตเรา
มีความสุข
2. ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
3. ขับรถช้าหรือเร็วถึงที่หมายปลายทาง
เหมือนกัน แต่ขับช้าปลอดภัยกว่า
4. การฆ่าคนที่เป็นที่รักกับเราไม่บาป
5. สุขจากการมีทรัพย์สินเป็นสุขสุดยอดของ
มนุษย์
6. การข่มใจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง
สำหรับคนครองเรือน
7. ควรพูดสุภาพกับคนทุกคน แม้แต่คนที่
พูดคำหยาบกับเรา
8. เราควรทำความดีแม้จะไม่มีใครเห็น
9. ฟังชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ
10. ความสันโดษนำมาซึ่งความยากจน
11. เวย่อมระงับภัยการไม่จงใจ
12. ความเชื่อสัตย์นำไปสู่ความหายนะ
13. ความจริงเป็นสิ่งที่ไม่ตาย
14. ศาสนาไม่จำเป็นสำหรับผู้ที่มีความเชื่อ
มั่นในตนเอง
15. คนเราควรสนใจศาสนาต่อเมื่อแก่
แล้ว

จริง อย่างยิ่ง	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง อย่างยิ่ง

16. ศาสนาช่วยไหม้มนุษย์จากความทุกข์
17. ศาสนาเป็นพลังที่จะแก้ไขความไม่
เป็นระเบียบของสังคม
18. ศาสนาจัดความเห็นแก่ตัวของมนุษย์
ไว้
19. ศาสนาเป็นยาเสพติดที่ทำให้มนุษย์
อยู่ใต้อำนาจและทอดอาลัยในชีวิต
20. ศาสนาทำให้มนุษย์มีจิตใจสูง กว่าสัตว์
21. วัดเป็นกาฝากของสังคม
22. คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก
ความจริงซึ่งใช้ได้ทุกสมัย
23. การเรียนพระพุทธศาสนาต้องเรียนทั้ง
ปริยัติและปฏิบัติควบคู่กันไป
24. การฆ่าคนโดยไม่เจตนาไม่ผิดหลักธรรม
25. การฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหารไม่ผิดหลัก
ธรรม
26. ไม่พูดเท็จเลยจะเป็นการดี
27. การคดโกงหรือลักขโมยเพื่อไม่ให้
ตายไม่ผิดหลักธรรม
28. การเล่นเกมพนัน คือการทำลายตนเอง
29. การดื่มสุราทำให้ความทุกข์หายไป

จริง อย่างยิ่ง	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง อย่างยิ่ง

- 30. ไม่ควรคบกับนักเลงหัวไม้
- 31. ไม่ควรขยันทำงานมากเกินไป เพราะ
ในไม่ช้าก็จะตาย
- 32. สังคมเมืองไทยต้องการมากที่สุดคือ
คนดีและคนเสียสละ
- 33. นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมให้เป็น
คนดีคนมีในศาสนา

จริง อย่างยิ่ง	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง อย่างยิ่ง

ค. คำชี้แจงเกี่ยวกับการทำแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธ

ศาสนา

- 1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบให้นักเรียนอ่าน แล้วตัดสินตามความรู้สึกรู้สึกของนักเรียน
ว่า นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้น ๆ มากน้อยแค่ไหน
- 2. เมื่อนักเรียนได้พิจารณาความมาก-น้อยแล้ว ให้นักเรียนพิจารณาเลือกตอบ
จากช่องทางขวามือ โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการเลือกตอบ จะมีช่องให้
เลือกตอบได้ 4 ช่อง ดังตัวอย่าง

เป็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย ทำเลย
✓			

0) บริจาคทรัพย์สินของแก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ

การกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเป็นประจำ แสดงว่านักเรียนบริจาคทรัพย์สินของ
แก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

ก. แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
นักเรียนปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้บ่อยแค่ไหน

	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
1. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับสถานศึกษา				
2. แสดง กิริยาที่ไม่สุภาพกับคนที่ไม่สุภาพกับท่าน				
3. โต้เถียงกับพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ดูคาท่าน				
4. พูดนินทาคนที่ท่านไม่ชอบ				
5. ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน				
6. ฟังเทศน์ที่วัด				
7. สวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน				
8. ร่วมพิธีในวันสำคัญทางศาสนาที่วัด				
9. ให้อภัยแก่ขอทาน หรือทำการกุศลต่าง ๆ				
10. ร่วมสร้างถาวรวัตถุที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม				
11. สละที่นั่งให้แก่เด็กและคนชราบนรถเมล์ หรือรถประจำทาง				
12. เล่นการพนันเป็นการพักผ่อนหย่อนใจกับเพื่อนสนิท				
13. ช่วยเหลือมิตรเมื่อมิตรได้รับความลำบาก				

14. อภัยให้แก่บุคคลที่ทำให้ท่านไม่พอใจ
15. ไปโรงเรียนไม่ทันเวลา
16. ยกย่องคนดี ประณามคนชั่ว
17. ลูกชิ้นทำงานบ้านก่อนพ่อ-แม่
18. เห็นวากลางคืน
19. มีมหรสพที่ไหนไปทีนั้น
20. ฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียนที่ตนไม่ชอบ
21. พยายามต่อต้านที่มาปองร้าย
22. อ่อนน้อมถ่อมตนแก่ผู้หลักผู้ใหญ่
23. รับฟัง และปฏิบัติตามมติของส่วนรวม
แม่ว่าตัวเองจะไม่เห็นด้วย
24. ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขามีความทุกข์
25. เพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จ
26. หลีกเลี่ยงผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตนเอง
หรือส่วนรวม
27. พึ่งตนเองมากกว่าคนอื่น
28. เก็บออมเงินไว้ที่ธนาคาร หรือฝากไว้ที่ธนาคาร
29. ละอายใจเมื่อรู้ตัวว่าทำผิด
30. พิจารณาการกระทำต่าง ๆ โดยไม่ลำเอียง
31. ควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อเวลาโกรธ
32. ไตรตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะทำสิ่งใด
33. ขณะที่เรียนมีจิตใจและอารมณ์พุ่งข้าม

เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย

34. หนีเรียนในวิชาที่ตนเองไม่ชอบ
35. ลอกการบ้านเพื่อน
36. ยินดีเมื่อเห็นคนอื่นมีความสุข
37. ปรับตัวเข้ากับคนอื่นไม่ได้

เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย